

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Ю.В. ПИРОЖКОВА, Є.М. ВОЙТОВИЧ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОННО-ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності
«Правоохоронна діяльність» освітньо-професійної програми «Правоохоронна
діяльність»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 12 від 18.06.2018 р.

Запоріжжя
2018

УДК: 351.746.2/3(477)(075.8)
ПЗ55

Пирожкова Ю.В. Правові засади охоронно-детективної діяльності: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Правоохоронна діяльність» освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» / Ю.В. Пирожкова, Є.М. Войтович. - Запоріжжя: ЗНУ, 2018. – 81 с.

У навчальному посібнику подано програмний матеріал дисципліни «Правові засади охоронно-детективної діяльності», підкріплений практичними завданнями.

У виданні висвітлено зміст та проблематику недержавної правоохоронної діяльності, окреслено специфіку правового регулювання приватної охоронної діяльності, охарактеризовано тенденції та перспективи запровадження приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні. Для діагностики рівня засвоєння знань студентам запропоновано питання для самоконтролю, практичні завдання.

Призначений для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Правоохоронна діяльність» освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність».

Рецензент *О.В. Узунова*, канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і правосуддя Запорізького національного університету.

Відповідальний за випуск *Ю.В. Пирожкова*, д-р юрид. наук, доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
Тема 1. Поняття приватної охоронної діяльності: історія, специфіка правового регулювання, перспективи розвитку.....	8
Тема 2. Діяльність суб'єкта охоронної діяльності: особливості правового регулювання.....	15
Тема 3. Основні принципи та завдання комплексної системи захисту підприємства.....	23
Тема 4. Охоронні агентства та служби безпеки підприємств як суб'єкти недержавної охоронної діяльності: питання та пріоритетні напрямки розвитку.....	29
Тема 5. Технічні засоби охорони.....	36
Тема 6. Кваліфікаційні вимоги до персоналу охоронної служби. Професійний відбір у приватній охоронній діяльності.....	43
Тема 7. Організація приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів	51
Тема 8. Правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності	55
Тема 9. Набуття права на заняття приватною детективною діяльністю. Діяльність приватних детективів, об'єднань приватних детективів	60
Тема 10. Зарубіжний досвід здійснення приватної детективної діяльності та його адаптація в Україні	65
Глосарій.....	71
Рекомендована література.....	76

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДК	Державний класифікатор 003:2005 "Класифікатор професій"
ЄС	Європейський Союз
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини (англ. European Court of Human Rights);
ПОС	Приватна охоронна структура
КК України	Кримінальний кодекс України
ОТС	Охоронно-тривожна сигналізація
СТС	Система охоронно-тривожної сигналізації
ТЗО	Технічні засоби охорони

ВСТУП

Пережиті сучасним суспільством зміни в політико-правовій системі обумовили прийняття Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», в якій, задля подальшого руху до Європейського Союзу, окреслено першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України. Одним із базових напрямів подальших державних перетворень є вектор відповідальності, реалізація якого передбачає здійснення цілого ряду реформ. Правоохоронна система не стала виключенням, оскільки підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, можлива лише завдяки її функціональним та організаційним перетворенням, спрямованих на коригування завдань та функцій правоохоронних органів, упровадження нових засад проходження служби, відпрацювання нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань.

Правоохоронні органи є ключовими в системі органів виконавчої влади, їх стабільне та ефективне функціонування є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина. Від ефективності діяльності правоохоронних органів значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність суспільного розвитку. При цьому правове визначення поняття й системи правоохоронних органів відсутнє і до сьогодні. Більш того, сьогодні широко обговорюється питання прийнятності та доцільності поєднання державної та недержавної правоохоронної діяльності, оскільки правоохоронні органи через об'єктивні та суб'єктивні причини (обмеженість державного бюджету, недовіра громадян, корупція, перевантаженість роботою) не завжди можуть забезпечити повну безпеку суспільства від протиправних загроз. Необхідний ресурс для протидії протиправним посяганням можуть надати інститути громадянського суспільства за рахунок роздержавлення правоохоронної діяльності. Цей процес помітний у законодавстві та практиці багатьох країн, де стимулюється та заохочується розвиток приватних детективних агентств: охоронних фірм, служб безпеки та різного роду громадських правоохоронних формувань. Саме сукупність таких інститутів, яким можуть належати деякі із суто правоохоронних функцій та ознак, становлять базис недержавної правоохоронної системи.

Курс «Правові засади охоронно-детективної діяльності» належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Правоохоронна діяльність».

Метою навчання та підготовки магістрів у вищих навчальних закладах є підготовка висококваліфікованих фахівців правоохоронної діяльності, які мають високу правосвідомість та правову культуру, володіють системою знань

у галузі правоохоронної діяльності, знайомі із сучасними науковими досягненнями цієї галузі, можуть критично оцінювати та застосовувати на практиці теоретичні постулати та інноваційні методи, здатні до постійного навчання і самовдосконалення, можуть брати участь у наукових дослідженнях, спроможні займатися правотворчою, правозастосовною, експертно-консультаційною та організаційно-управлінською діяльністю. Тому спрямування курсу «Правові засади охоронно-детективної діяльності», перш за все, обумовлюється його навчально-пізнавальним значенням, оскільки дозволяє не лише систематизувати у майбутніх фахівців теоретичні знання, але максимально наблизити їх до практичної діяльності, сформувати професійні вміння та навички їх використання.

Здобувач вищої освіти з курсу «Правові засади охоронно-детективної діяльності» має оволодіти методами, методиками та технологіями охоронно-детективної (розшукової) діяльності, системного підходу до вирішення завдань із забезпечення публічної безпеки і порядку; знаннями, уміннями та навичками, спрямованими на створення стратегій розвитку у сфері приватної охоронної діяльності; розроблення і впровадження організаційно-правових заходів підвищення ефективності приватної охоронно-детективної (розшукової) діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Правові засади охоронно-детективної діяльності» здобувачі вищої освіти магістра спеціальності «Правоохоронна діяльність» повинні

Знати:

- основні нормативно-правові акти, які регламентують здійснення приватно-охоронних та детективно-розшукових послуг в Україні;
- особливості нормативно-правової регламентації державного аудиту приватної охоронної діяльності в Україні;
- проблеми та напрями вдосконалення відповідного вітчизняного законодавства у сфері приватної охоронно-детективної (розшукової) діяльності;
- специфіку професійної підготовки фахівців у сфері недержавної правоохоронної діяльності.

Уміти:

- користуватися правовими джерелами у сфері приватної охоронної діяльності, коментарями і роз'ясненнями при вирішенні конкретних питань, що виникають під час забезпечення прав людини у діяльності приватних детективів;
- вільно оперувати в усному і письмовому мовленні основними поняттями в сфері приватної охоронної діяльності, користуватися правовою термінологією;
- застосовувати на практиці, узагальнювати і аналізувати нормативно-правовий матеріал законодавства, що регулює різні аспекти реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в приватній охоронній діяльності, орієнтуватися в змінах та доповненнях до законодавства у цій сфері;

– оцінювати стан підготовки матеріалів для розгляду в судах.

Курс «Правові основи охоронно-детективної діяльності» тісно пов'язаний з такими дисциплінами як: «Судові та правоохоронні органи України в умовах реформування», «Правове регулювання адвокатури в Україні», «Актуальні проблеми кримінального процесу», «Правові засади адміністративно-примусової діяльності в Україні та зарубіжних країнах», «Тактика і методика розслідування окремих видів злочинів», «Етичні стандарти охоронно-детективної діяльності».

Тема 1. Поняття приватної охоронної діяльності: історія, специфіка правового регулювання, перспективи розвитку

План

1. Історія становлення недержавної правоохоронної діяльності.
2. Поняття та ознаки недержавної правоохоронної діяльності.
3. Особливості державного регулювання приватної охоронної діяльності в Україні.

Перелік ключових термінів і понять з теми: охоронна діяльність, безпека, державна охоронна діяльність, приватна охоронна діяльність, статус суб'єктів приватної охоронної діяльності, ліцензування, правоохоронні органи.

1. Історія становлення недержавної правоохоронної діяльності

У перших державних утвореннях східних слов'ян (VI–VIII ст.), пізніше у Київській Русі, функції поліції, а також суду, виконувалися дружиною – озброєним, професійно навченим військом на чолі з князем. Проте для дружини правоохоронна діяльність не була основною. Вона була основою армії і супроводжувала князя у його походах, займалася збиранням дані («полюддя»). У період ранньофеодальної держави на Русі не було ні спеціалізованих органів розшуку злочинців, ні спеціальних установ охорони правопорядку. Протягом більшої частини її історії у країні було поширено кровну помсту та самосуд. Факт домінування у «Руській Правді» штрафу як виду покарання також є наслідком слабкості держави, через відсутність спеціальних установ виконання покарань. Незважаючи на те, що правоохоронні функції виконувалися дружиною, основний тягар правоохоронної діяльності все ж покладався на населення держави.

У XIV–XVI ст.ст. основна частина українських земель перебувала під владою Великого князівства Литовського, а потім Речі Посполитої. Основним джерелом права у цей період були Литовські статuti, які діяли у трьох редакціях (1529 р., 1566 р., 1588 р.).

Функція розслідування правопорушень залишалася особистою справою потерпілого. Так, наприклад, ст.6 «Про згвалтування жінок і дівчат» Розділу VII Статутів, передбачала, що потерпіла повинна була: «кликати на допомогу», «показати людям сліди насильства», «притягти гвалтівника до суду», «надати суду 2–3 свідків» та «при свідках присягнути в правдивості свідчень». Функція доказування покладалася на потерпілого, який був зобов'язаний сам збирати докази і подавати їх до суду. Тільки за Литовськими статутами в редакції 1566 р. було встановлено правило, за яким за скоєння найбільш тяжких злочинів вводилося державне розслідування.

Регулярна професійна поліція почала формуватися за часів Петра I. Мережа поліцейських органів розвивалася і по горизонталі, і по вертикалі. 25

травня 1718 р. було видано Указ «Пункти, дані Санкт-Петербурзькому Генерал-Поліцмейстеру». Цей документ був одним із найважливіших за петровської епохи. За ним відбулося формування регулярної поліції. Поряд зі штатними службовцями до несення поліцейської повинності залучалися нічні караульні від міських домовласників. Наприклад, у Петербурзі щодня при виконанні поліцейських обов'язків було зайнято 1200 осіб з числа місцевих жителів. Таким чином, охорона громадського порядку значною мірою залишалася громадським обов'язком.

В імператорській Росії отримала законодавче регулювання недержавна охоронна діяльність. Поліція царської Росії в XIX - на поч. XX ст. поділялася на державну, відомчу та приватну. Приватну поліцію було створено Кабінетом Міністрів 2 червня 1872 р. відповідно до положення на заводі «Новоросійського об'єднання кам'яновугільного, рельсового і залізничного виробництва» у складі 15 поліцейських. Формування приватної поліції було пов'язано з тим, що до кінця XIX ст. поліція була малочисельною і її розміри не відповідали щільності населення.

У XIX ст. за кордоном офіційно починає зароджуватись приватна детективна діяльність. Більшість дослідників виникнення приватної детективної діяльності пов'язують з фігурою *Франсуа Єжена Відока*, засновника сучасного карного розшуку, культового французького слідчого. В 1833 р., після виходу у відставку, ним було створено першу детективну контору «*Бюро розслідувань в інтересах торгівлі*». Завданням нової організації був захист підприємців від різного роду комерційних злочинів. Кожен зацікавлений міг підписатися на послуги бюро і сплатити внесок – 20 франків на рік. Поступово попит на послуги приватного детектива став безпрецедентним і вже через рік число абонементів досягло 4 тис. Відділення бюро виникли в провінції і за кордоном, а доходи Відока в той час обчислювалися мільйонами. Окрім власне комерційних злочинів, бюро займалося також розшуком злочинців та фактами подружньої зради. Успіх діяльності «Бюро розслідувань в інтересах торгівлі» сприяв швидкому поширенню приватної детективної діяльності у країнах Західної Європи та, особливо, у Сполучених Штатах Америки.

Приватні детективи у США з'явилися за умов ще остаточно неформованої системи поліцейських органів: не було поліцейських служб штатів та федеральної поліції. Перші американські професійні поліцейські органи було утворено в 1844 році у штаті Нью-Йорк. А перше детективне агентство було відкрито в Чикаго в 1850 р. Таким чином, розвиток приватної детективної діяльності і правоохоронних органів у США відбувався практично паралельно. Засновником американської детективної діяльності був *Аллан Нам Пінкертон*. «Національне детективне агентство Пінкертона» («Pinkerton National Detective Agency») нині є одним з найбільших в світі – воно має 48 філіалів в містах США і Канади.

Приватна поліція утримувалась за рахунок недержавних джерел фінансування (промислові та акціонерні компанії), вона засновувалася міністром внутрішніх справ на підставі клопотань установ, і, насамперед,

забезпечувала захист їхніх майнових інтересів. Фактично під «приватною поліцією» розуміли служби безпеки підприємств на фабрично-заводських установах, існування і діяльність якої посилило становище фабрик і заводів як «держав у державі». Поняття «приватна поліція» і зараз продовжує фігурувати в англійській літературі. Слово «поліція» може використовуватися у назвах охоронних агентств та службах безпеки підприємств. У США – це американська залізнична поліція, яка є приватною службою безпеки і володіє повноваженнями на використання традиційних способів ведення поліцейських розслідувань. Тут, по суті, єдиним критерієм, що відрізняє статус державного поліцейського і співробітника вищевказаної приватної правоохоронної структури, є джерело фінансування.

Прийшовши до влади, більшовики зруйнували систему правоохоронних органів та недержавних суб'єктів забезпечення безпеки, що були створені в Російській Імперії. 28 жовтня (10 листопада) 1917 р. Наркомат внутрішніх справ видав постанову «Про робочу міліцію». Цим документом більшовики прагнули створити принципово нову модель поліції, побудованої за типом муніципальної. Робоча міліція об'єднувала в собі і державні і недержавні риси. Створювалася вона Радами, але внаслідок того, що формування міліції не мали стабільного штату, вони фактично були масовими самодіяльними організаціями трудящих.

Після ліквідації СРСР в Україні розпочався новий етап розвитку недержавної правоохоронної діяльності. В СРСР державна монополія у галузі правоохоронної діяльності була найбільшою за всю вітчизняну історію. Єдиними формами недержавної правоохоронної діяльності були ДНД та різного роду громадські помічники. Приватизація та розвиток бізнесу в 90-х рр. стали передумовами формування недержавного сектору безпеки в Україні. Вже в 1990–1991 роках в Україні почали формуватися перші охоронні агентства та розшукові бюро («Фелікс», «Пеккош» та ін.). Їх діяльність спочатку здійснювалася без належного правового регулювання. Різне збільшення охоронних підприємств спостерігалось в Україні на межі 1994–1995 років. Деякі дослідники пов'язують це із появою нормативного регулювання умов і правил здійснення охоронної діяльності. Великі охоронні агентства починають виникати в Україні тільки наприкінці 90-х – на поч. 2000-х рр. (наприклад «Шериф»). У цілому, недержавна охоронна діяльність у незалежній Україні перебуває ще на початкових етапах розвитку. Закон, який регламентує охоронну діяльність «Про охоронну діяльність» був прийнятий тільки у 22.03.2012 р.

На порівняно низький рівень розвитку охоронної діяльності в Україні вказує факт існування сотень дрібних охоронних структур, які дотепер часто надають низькоякісні послуги. Основною причиною цього є те, що вимоги для отримання ліцензії на здійснення охоронної діяльності є недостатньо жорсткими. По-перше, для бажаних отримати охоронну ліцензію не потрібно мати банківську гарантію, яка підтверджує фінансове забезпечення відповідальності суб'єкта. По-друге, немає жорстких вимог до рівня матеріально-технічної бази і наявності цілодобової оперативної служби

реагування. По-третє, на момент створення нової фірми зовсім не обов'язково мати підготовлений кваліфікований персонал. У результаті, ринок України перенасичений суб'єктами охоронної діяльності, які надають низькоякісні послуги, а професія охоронця вважається тимчасовою.

Перші детективні (розшукові) бюро почали створюватися в Україні ще в 90-х рр., їх діяльність не набула поширення через відсутність необхідної законодавчої бази. Детективні агентства, які на теперішній час діють в Україні, реєструються як юридичні фірми і надають інформаційні послуги, відповідно до законодавства України про інформацію, що неповністю охоплює зміст детективної діяльності. З метою відродити участь громадян в охороні правопорядку у 2000 р. було прийнято Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону».

2. Поняття та ознаки недержавної (приватної) правоохоронної діяльності

Правоохоронна діяльність може здійснюватися державними органами та недержавними суб'єктами. До системи «правоохоронних» слід зараховувати ті державні органи та підрозділи, які реалізують правоохоронні функції та яким властиві правоохоронні ознаки.

До державних суб'єктів правоохоронної діяльності відносяться такі правоохоронні органи та підрозділи:

- 1) поліція (діє відповідно до Закону України «Про Національну поліцію»)
- 2) військову службу правопорядку у Збройних силах України (діє відповідно до Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних силах України»)
- 4) службу по боротьбі з контрабандою та порушеннями митних правил (є підрозділом митниці і діє відповідно до Примірного положення, митного та ін. законодавства);
- 5) Національне антикорупційне бюро України (діє відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»);
- 6) Державне бюро розслідувань (діє відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань»);
- 7) Службу безпеки України (діє відповідно до Закону України «Про Службу безпеки України»);
- 8) Прокуратуру України (діє відповідно до Закону України «Про прокуратуру» та ін.);
- 9) Державну прикордонну службу України (діє відповідно до Закону України «Про Державну прикордонну службу України» та ін.);
- 10) Управління державної охорони України (діє відповідно до Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» .);
- 11) органи та установи виконання покарань, слідчі ізолятори (діють відповідно до Кримінально-виконавчого кодексу України та ін);

12) окремі служби та органи охорони довкілля від протиправних посягань (Служба державної охорони природно-заповідного фонду України, органи рибоохорони, Державна лісова охорона, які діють відповідно до положень щодо них).

В сучасному суспільстві ряд правоохоронних функцій може здійснюватися недержавними суб'єктами, яким притаманні також універсальні ознаки правоохоронної діяльності. За таких умов, можна говорити про недержавну правоохоронну діяльність як про вид правоохоронної діяльності, що здійснюється інститутами громадянського суспільства.

Під *недержавною правоохоронною діяльністю* слід розуміти спеціалізовану діяльність інститутів громадянського суспільства із розшуку осіб, що переховуються від правосуддя, розкриття правопорушень, охорони фізичних та юридичних осіб, їх майна та громадського порядку від протиправних посягань шляхом застосування примусових заходів відповідно до встановленої законом процедури.

Ознаки недержавної правоохоронної діяльності:

- ця діяльність здійснюється недержавними суб'єктами (приватними підприємствами, громадськими об'єднаннями тощо);

- вона здійснюється не від імені держави, а з ініціативи клієнта (окремої фізичної чи юридичної особи) або суспільства (громади). Внаслідок цього суб'єктам недержавної правоохоронної діяльності забороняється видавати себе за працівників правоохоронних органів та використовувати у назві, на одязі, транспорті реагування, будівлях та документації ознаки належності до правоохоронних органів (символіку, формений одяг тощо);

- ця діяльність має вузький, ніж державна, об'єкт захисту. Не можна стверджувати що суб'єкти недержавної правоохоронної діяльності охороняють правопорядок або позитивне право в цілому. Об'єкти недержавної правоохоронної діяльності мають більш конкретний характер і визначаються у договорах з клієнтами або прямо в законі. На теперішній час такими об'єктами є: життя та здоров'я фізичних осіб, відносини власності, громадський порядок, встановлений порядок перетину державного кордону та переміщення предметів через митний кордон;

- недержавна правоохоронна діяльність переважно опосередковується договорами, в яких чітко визначаються предмет, межі та час виникнення і припинення цих відносин. Звичайно, у цьому правилі можна знайти винятки (наприклад, діяльність громадських помічників правоохоронних органів договірною характеру не має);

- у ході недержавної правоохоронної діяльності забороняється застосовувати до порушників закону заходи юридичної відповідальності, включаючи правові санкції. Недержавним суб'єктам, як правило, надаються права на застосування заходів попередження та припинення, але не стягнення. Проте, громадським правоохоронним формуванням та громадським помічникам правоохоронних органів згідно з КУпАП дозволяється складати протоколи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення;

- домінуючим напрямком недержавної правоохоронної діяльності є охорона недержавних інтересів. Як правило, недержавну правоохоронну діяльність спрямовано на охорону приватних чи суспільних інтересів.

- недержавна правоохоронна діяльність може мати комерційний (охоронні агентства) та некомерційний характер (громадські формування); здійснюватися на професійній (приватний детектив) або непрофесійній основі (член громадського формування охорони громадського порядку). Недержавна правоохоронна діяльність також може бути публічною (діяльність муніципальних органів охорони правопорядку) та приватною (діяльність служб безпеки підприємств).

Аналіз законодавства дозволяє дійти висновку, що в сучасному світі суб'єкти недержавної правоохоронної діяльності можуть виконувати такі функції:

- запобігання правопорушенням;
- пошуково-розшукова функція;
- охоронна;
- охорони громадського порядку;
- розслідування правопорушень;
- виправлення та ресоціалізації засуджених.

Слід відзначити, що не завжди суб'єкти недержавної правоохоронної діяльності можуть виконувати дані функції самостійно. Наприклад, деякі із заходів представників громадських формувань охорони громадського порядку можуть реалізовуватися тільки спільно з представниками правоохоронних органів.

3. Особливості державного регулювання приватної охоронної діяльності в Україні

Основним нормативно-правовим актом у сфері приватної охоронної діяльності є Закон України від 22.03.2012 р. № 4616-VI «Про охоронну діяльність», який регулює відносини суб'єктів господарювання під час організації та здійснення ними охоронної діяльності. В ст. 1 Закону *охоронна діяльність* визначається як надання послуг з охорони власності та громадян.

Об'єкт охорони - фізична особа та/або майно; *суб'єкт охоронної діяльності* - суб'єкт господарювання будь-якої форми власності, створений та зареєстрований на території України, що здійснює охоронну діяльність на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії. *Охорона майна* - діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення недоторканності, цілісності визначених власником і належних йому будівель, споруд, територій, акваторій, транспортних засобів, валютних цінностей, цінних паперів та іншого рухомого і нерухомого майна, з метою запобігання та/або недопущення чи припинення протиправних дій щодо нього, для збереження його фізичного стану, припинення несанкціонованого власником доступу до нього та забезпечення здійснення власником цього майна всіх належних йому повноважень стосовно

нього. *Охорона фізичної особи* - діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення особистої безпеки, життя та здоров'я індивідуально визначеної фізичної особи (групи осіб) шляхом запобігання або недопущення негативного безпосереднього впливу факторів (діяльності або бездіяльності) протиправного характеру.

Правове регулювання у сфері охоронної діяльності здійснюється відповідно до вимог:

- Закону України від 22.03.2012 р. № 4616-VI «Про охоронну діяльність»;
- Закону України від 02.03.2015 р. № 222-VIII «Про ліцензування господарської діяльності»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 18.10. 2015 р. № 960 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 11.02. 2013 р. № 97 «Про затвердження переліку спеціальних засобів, придбання, зберігання та використання яких здійснюється суб'єктами охоронної діяльності»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 30.01.2013 р. № 55 «Про затвердження Умов охорони небезпечних і цінних вантажів під час їх перевезення автомобільним транспортом та переліку таких вантажів»;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 19.06. 2013 р. № 421 «Про затвердження Порядку визначення переліку окремих особливо важливих об'єктів права державної власності, охорона яких здійснюється виключно державними підприємствами та організаціями»;
- Наказу МВС України від 18.04.2013 р. № 375 «Про затвердження Порядку обладнання транспорту реагування суб'єкта охоронної діяльності засобами радіотехнічного зв'язку, кольорографічними схемами (написами), світловими та звуковими сигналами»;
- Наказу МВС України від 27.10.2010 р. № 507 «Про затвердження Порядку організації охорони об'єктів і приміщень, у яких культивуються, використовуються, зберігаються та знищуються нарковмісні рослини, а також використовується, зберігається та знищується отримана з них готова продукція чи відходи таких рослин» тощо.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні історичні етапи становлення недержавної правоохоронної діяльності.
2. Дайте загальну характеристику недержавній правоохоронній діяльності.
3. Окресліть ознаки недержавної правоохоронної діяльності.
4. Розкрийте сутність функцій недержавної правоохоронної діяльності (у порівнянні із державною правоохоронною діяльністю).
5. Охарактеризуйте нормативні категорії «охорона», «охоронна діяльність», «суб'єкт охоронної діяльності», визначте їх співвідношення.

6. Перерахуйте основні нормативно-правові акти, у відповідності до яких здійснюється охоронна (державна та приватна) діяльність в Україні.

Практичні завдання:

1. Вивчіть та розкрийте зміст поняття «приватна охоронна діяльність». Відповідь підготуйте у вигляді схеми.

2. З'ясуйте співвідношення приватної охоронної діяльності із охоронною діяльністю Державної служби охрони національної поліції України. Відповідь підготуйте у вигляді порівняльної таблиці.

3. На основі вивчення законодавчої бази України, встановіть перелік нормативно-правових актів, які регулюють приватну охоронну діяльність. Коротко охарактеризуйте їх та встановіть їх юридичну силу (підпорядкованість). Відповідь надайте у вигляді таблиці.

4. Дослідіть специфіку організації охоронної діяльності державними суб'єктами правоохоронної діяльності та суб'єктами, що здійснюють приватну охоронну діяльність, встановіть «перехресні функції» у роботі. Відповідь підготуйте у вигляді відповідної схеми.

5. Охарактеризуйте основні історичні етапи становлення недержавної правоохоронної діяльності. Відповідь підготуйте у вигляді таблиці, обов'язково вказуючи всі знакові етапи розвитку вітчизняної приватної охоронної діяльності.

Тема 2. Діяльність суб'єкта охоронної діяльності: особливості правового регулювання

План

1. Види охоронних послуг.
2. Кадрове забезпечення суб'єктів охоронної діяльності.
3. Реєстрація та ліцензування приватної охоронної діяльності. Особливості забезпечення державного нагляду за охоронним підприємствами.
4. Права суб'єкта охоронної діяльності.

Перелік ключових термінів і понять з теми: суб'єкт охоронної діяльності, охорона майна громадян, охорона майна юридичних осіб, охорона фізичних осіб, фізична охорона, персонал охорони, об'єкт охорони.

1. Види охоронних послуг

Суб'єкт охоронної діяльності на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії надає такі охоронні послуги:

- 1) охорона майна громадян;
- 2) охорона майна юридичних осіб;
- 3) охорона фізичних осіб.

Умовно всі охоронні послуги можна розподілити на три основні категорії:

1) *фізична охорона* - охорона периметра об'єкта, особиста охорона, супровід вантажів, охорона різного виду майна.

2) *охорона об'єктів*;

3) *охоронні системи* - охоронна сигналізація; відеоспостереження; GPS-моніторинг; пожежна сигналізація; системи контролю доступу тощо..

Відносини між охоронними компаніями та їх клієнтами регулюються за допомогою договорів охорони, які за своєю природою є цивільно-правовими. Регулюються вони цивільним законодавством, а також спеціальними нормативно-правовими актами: Законом України «Про охоронну діяльність» від 22.03.2012 №4616 та Ліцензійними умовами провадження охоронної діяльності (їх чинна редакція затверджена постановою Кабміну від 18 листопада 2015 р. № 960).

У статті 978 ЦКУ закріплено досить загальне поняття: *договір охорони* – це договір, за яким охоронець, який є суб'єктом підприємницької діяльності, зобов'язується забезпечити недоторканність особи чи майна, які охороняються. Володілець такого майна або особа, яку охороняють, зобов'язані виконувати передбачені договором правила особистої та майнової безпеки і щомісячно сплачувати охоронцю встановлену плату. Виходячи з цього договір охорони є консенсуальним (укладеним з моменту досягнення згоди), двостороннім (права та обов'язки виникають в обох сторін) та відплатним (охорона здійснюється за встановлену договором плату).

2. Кадрове забезпечення суб'єктів охоронної діяльності

Умови залучення громадян до охоронної діяльності

Персоналом охорони можуть бути дієздатні громадяни України, які досягли 18-річного віку, пройшли відповідне навчання або професійну підготовку, уклали трудовий договір із суб'єктом господарювання та подали документи, що вони:

1) не перебувають на обліку в органах охорони здоров'я з приводу психічної хвороби, алкоголізму чи наркоманії;

2) не мають непогашеної чи незнятої судимості за скоєння умисних злочинів;

3) не мають обмежень, встановлених судом щодо виконання покладених на них функціональних обов'язків;

4) не мають обмежень за станом здоров'я для виконання функціональних обов'язків;

5) зареєстровані за місцем проживання в установленому законодавством порядку.

Фахівець з організації заходів охорони та працівники, задіяні до роботи на пункті централізованого спостереження, окрім зазначеного повинні мати рівень освіти, визначений ліцензійними умовами, затвердженими центральним органом виконавчої влади у сфері охоронної діяльності, і в установлені спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі

освіти і науки, молоді та спорту терміни та порядку підвищувати рівень кваліфікації.

Персонал охорони виконує функції з охорони майна за обов'язкової наявності на його одязі ознак належності до відповідного суб'єкта охоронної діяльності згідно з його статутними документами.

Персонал охорони під час виконання функціональних обов'язків повинен мати при собі посвідчення з підписом керівника суб'єкта охоронної діяльності, в якому зазначаються прізвище, ім'я, по батькові особи, яка належить до персоналу охорони, дата видачі і термін дії посвідчення та міститься фотокартка особи, якій видано посвідчення.

Суб'єкт охоронної діяльності зобов'язаний забезпечувати дотримання законодавства в організації та функціонуванні охорони, прийомі на роботу персоналу охорони, в організації правил носіння відповідного одягу та розпізнавальних знаків, а також в оснащенні засобами оборони та індивідуального захисту.

Права персоналу охорони

1. Персонал охорони під час виконання функціональних обов'язків має право:

1) вимагати від осіб припинення протиправних дій, дотримання законності та правопорядку;

2) вимагати від службових осіб об'єктів охорони та інших осіб дотримання пропускового та внутрішньооб'єктового режимів;

3) не допускати проникнення осіб та затримувати тих, які намагаються проникнути (проникли) на об'єкт охорони або залишити його, порушуючи встановлені правила, з обов'язковим негайним повідомленням про це територіального органу Національної поліції;

4) протидіяти правопорушникам і негайно повідомляти органи Національної поліції про вчинення цими особами кримінального або адміністративного правопорушення;

5) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та використовувати службових собак відповідно до цього Закону;

6) під час здійснення пропускового режиму на об'єктах охорони проводити огляд речей фізичних осіб (за їх добровільною згодою), транспортних засобів, вилучення речей і документів, що є знаряддями або предметами правопорушення, перевірку документів, що засвідчують особу, дають право на вхід (вихід) осіб, внесення (винесення), ввезення (вивезення) майна, в'їзд (виїзд) транспортних засобів, зокрема щодо їх відповідності складу матеріальних цінностей, що переміщуються на об'єкти охорони (з об'єктів охорони);

7) проводити відкриту відео- та фотозйомку подій як допоміжний засіб запобігання протиправним діям з обов'язковим оприлюдненням на об'єкті, що охороняється, інформації про здійснення таких заходів.

Суб'єкт охоронної діяльності зобов'язаний забезпечити належне зберігання відео- та фотоматеріалів, отриманих під час здійснення заходів охорони, протягом одного року з можливістю використання їх виключно у службовій діяльності. Після закінчення строку зберігання зазначених матеріалів

проводиться їх знищення комісією у складі трьох представників суб'єкта охоронної діяльності із складенням акта знищення відео- та фотоматеріалів.

Обов'язки персоналу охорони

1. Персонал охорони під час виконання функціональних обов'язків зобов'язаний:

1) забезпечувати цілісність об'єктів охорони та недоторканність майна, що на них зберігається, недоторканність фізичних осіб;

2) припиняти шляхом здійснення заходів реагування правопорушення проти власності, фізичних осіб, порушення режиму роботи об'єктів охорони;

3) негайно у будь-який спосіб повідомляти відповідні правоохоронні органи про вчинення протиправних дій щодо власності, фізичних осіб та інших незаконних дій, що мають ознаки кримінального правопорушення, у місцях здійснення заходів охорони;

4) зберігати таємницю, що охороняється законом, а також конфіденційну інформацію про господарську діяльність суб'єктів господарювання, оголошену такою в установленому порядку, відомості про особисте і сімейне життя фізичних осіб, що стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, крім випадків, передбачених законодавством;

5) не вчиняти дій, що порушують громадський порядок.

Персонал охорони за невиконання або неналежне виконання покладених на нього обов'язків несе дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність, встановлену законом.

3. Реєстрація та ліцензування приватної охоронної діяльності. Особливості забезпечення державного нагляду за охоронним підприємствами

Реєстрація приватного охоронного підприємства, здійснюється органами виконавчої влади в процесі державної реєстрації підприємницької діяльності в охоронній сфері.

Розгляд документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, здійснюється протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій. Свідоцтво про державну реєстрацію є підставою для відкриття розрахункового, валютного та інших рахунків в установах банків, виготовлення печаток і штампів.

Відомості про юридичну особу та фізичну особу-підприємця вносяться до Єдиного державного реєстру на підставі:

відповідних заяв про державну реєстрацію; документів, що подаються для проведення інших реєстраційних дій; відомостей, отриманих у результаті інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів.

Згідно ст.11 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», здобувач ліцензії подає до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії. Перелік підтвердних документів встановлюється

Ліцензійними умовами провадження охоронної діяльності і є виключним. Так, до заяви про отримання ліцензії додаються:

1) копія паспорта керівника здобувача ліцензії (або довіреної особи) з відміткою контролюючого органу про повідомлення про відмову через свої релігійні переконання від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків (подається тільки фізичними особами – підприємцями, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному контролюючому органу);

2) документи, що підтверджують відповідність установленим умовам залучення та відсутність обмежень стосовно працівників, задіяних до здійснення охоронних заходів, а саме: щодо фахівця (фахівців) з організації заходів охорони:

- копія документа, який підтверджує його (їх) відповідність кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами;

- копії документів, які підтверджують проходження особою обов'язкового попереднього (періодичного) психіатричного огляду та профілактичного наркологічного огляду, які видані в установленому порядку;

- копія документа, що підтверджує відсутність в особі обмежень за станом здоров'я для виконання функціональних обов'язків, який видається в установленому порядку;

- копія паспорта громадянина України;

- копія трудового договору або витяг з трудової книжки особи, завірені суб'єктом господарювання;

щодо персоналу охорони (за наявності):

- список персоналу охорони на дату подання заяви про отримання ліцензії, підписаний керівником здобувача ліцензії або уповноваженою ним особою та завірений печаткою (за наявності);

- копія документа, який підтверджує відповідність особи кваліфікаційним вимогам, визначеним Ліцензійними умовами;

- копії документів, які підтверджують проходження особою обов'язкового попереднього (періодичного) психіатричного огляду та профілактичного наркологічного огляду, які видані в установленому порядку;

- копія документа, що підтверджує відсутність в особі обмежень за станом здоров'я для виконання функціональних обов'язків, який видається в установленому порядку;

- копія паспорта громадянина України;

- копія трудового договору або витяг з трудової книжки особи, завірені суб'єктом господарювання;

3) опис документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії, у двох примірниках.

Орган ліцензування після встановлення відсутності підстав для залишення заяви про отримання ліцензії без розгляду розглядає її та підтвердні документи з метою встановлення відсутності або наявності підстав для відмови у видачі ліцензії.

Строк прийняття рішення про видачу ліцензії становить десять робочих днів з дня одержання органом ліцензування заяви про отримання ліцензії.

Охоронну діяльність можуть провадити на всій території України юридичні особи, а також фізичні особи-підприємці на підставі ліцензії за наявності матеріально-технічної бази, необхідної для провадження такої діяльності, та за умови виконання такими особами організаційних, кадрових і технологічних вимог, передбачених Ліцензійними умовами. Під час діяльності приватних охоронних організацій контроль здійснює ліцензійний орган - Міністерство внутрішніх справ України. Забезпечення державного нагляду за охоронними підприємствами, дана діяльність визначена Законом України від 11.09.2003 № 1160-IV «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», що визначає правові та організаційні засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Кабінет Міністрів України затвердив критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження охоронної діяльності, в якому визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду та контролю, згідно Постанови КМУ від 7 липня 2010 року № 565. З урахуванням установлених критеріїв суб'єктів господарювання, які провадять охоронну діяльність, суб'єкти господарювання відносять до одного з трьох ступенів ризику: високого, середнього, незначного. Критеріями, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження охоронної діяльності, є: важливість об'єкта охорони для економіки і безпеки держави; вірогідність виникнення на об'єкті охорони порушень громадського порядку та надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру; перебування на об'єкті охорони великої кількості громадян; наявність на об'єкті охорони значних матеріальних цінностей. Не можна залишити поза увагою наказ МВС від 09.08.2013 року № 761 яким затверджено Порядок контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності. Порядок контролю поширюється на всіх суб'єктів господарювання (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), які отримали ліцензії Міністерства внутрішніх справ України на провадження охоронної діяльності (далі – ліцензіат). Безпосередній контроль за додержанням ліцензіатами Ліцензійних умов здійснюється шляхом проведення планових і позапланових перевірок у межах своїх повноважень. Таку діяльність здійснюють Міністерство внутрішніх справ України як орган ліцензування та головні управління, управління МВС України, місті Києві і як його структурні територіальні підрозділи.

4. Права й обов'язки суб'єкта охоронної діяльності

Суб'єкт охоронної діяльності має право:

1) для забезпечення охоронної діяльності придбавати, зберігати та використовувати в установленому законодавством порядку спеціальні засоби: бронежилети, захисні каски, газові балончики з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії, газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, гумові кийки,

наручники пластикові (текстильні) одноразового використання, електрошокові пристрої (виключно суб'єктами охоронної діяльності, які здійснюють охорону особливо важливих об'єктів права державної власності або надають охоронні послуги із залученням власного транспорту реагування та використанням пунктів централізованого спостереження), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначені патрони;

2) для забезпечення радіозв'язку використовувати в установленому порядку радіочастоти;

3) використовувати в охоронній діяльності службових собак;

4) використовувати в охоронній діяльності технічні засоби охоронного призначення;

5) використовувати транспорт реагування;

б) одержувати за своїм письмовим запитом від замовника послуг з охорони відомості та копії документів, необхідні для здійснення заходів охорони на об'єкті охорони;

7) за згодою замовника послуг з охорони (його представника) оглядати територію, будинки, приміщення, майно, що охороняються.

Обмеження в охоронній діяльності

1. Під час організації та здійснення охоронної діяльності забороняється:

1) придбавати та використовувати майно, визначене законодавством для виключного використання військовими формуваннями та правоохоронними органами;

2) використовувати ознаки належності (елементи символіки, формений одяг тощо) до Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Управління державної охорони України, Збройних Сил України та інших військових формувань, правоохоронних, природоохоронних і контролюючих чи інших органів виконавчої влади, їх спеціальних підрозділів, у тому числі в назві суб'єкта охоронної діяльності, на одязі, транспорті реагування, будівлях, у документації;

3) створювати перешкоди чи заважати діяльності представників правоохоронних та інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, а також громадянам у здійсненні ними повноважень, наданих їм законами та іншими нормативно-правовими актами;

4) розголошувати відомості про вжиті заходи щодо організації та здійснення охоронної діяльності, а також інформацію з обмеженим доступом та інформацію про особу, яка охороняється, що стали відомі у зв'язку із здійсненням охоронної діяльності, крім випадків, передбачених законодавством;

5) приховувати факти про кримінальні правопорушення, що вчиняються або готуються, незалежно від інтересів замовника послуг з охорони;

б) охороняти фізичну особу, яка вчиняє кримінальне або адміністративне правопорушення або намагається їх вчинити;

7) здійснювати дії, що посягають на права, свободи та власність фізичних осіб, а також ставлять під загрозу їх життя та здоров'я, честь, гідність і ділову репутацію;

8) використовувати засоби радіозв'язку без наявності дозволу на їх використання на наданих радіочастотах;

9) здійснювати заходи, що належать до оперативно-розшукових відповідно до Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність";

10) залучати до охоронних заходів осіб, які не подали документів, необхідних для влаштування на роботу, або не відповідають кваліфікаційним вимогам;

11) брати участь у виконанні судових рішень під час виконавчого провадження;

12) вдаватися до дій, спрямованих на силове протистояння між персоналом охорони різних суб'єктів господарювання.

Принципи охорони (законність, захист, активність, безперервність, конкретність, економічна доцільність, професіоналізм).

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні завдання комплексної системи заходів забезпечення безпеки підприємства.
2. Дайте загальну характеристику засобів захисту фізичних об'єктів.
3. Окресліть основні елементи системи захисту підприємства в Україні.
4. Розкрийте сутність організації приватної охоронної діяльності в зарубіжних країнах.
5. Охарактеризуйте основні види охоронних послуг.

Практичні завдання:

1. Пове́дїть аналіз нормативно-правових актів, які регулюють надання суб'єктами охоронної діяльності охоронних послуг та з'ясуйте в якому нормативно-правовому акті закріплено перелік спеціальних засобів, придбання, зберігання та використання яких здійснюється суб'єктами охоронної діяльності.

2. Вивчіть нормативно-правову базу на підставі якої відбувається ліцензування приватної охоронної діяльності. У вигляді презентації охарактеризуйте перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії на провадження охоронної діяльності.

3. Окресліть основні етапи розробки та складання договору надання послуг охорони суб'єктів охоронної діяльності. Відповідь підготуйте у вигляді схеми.

4. Встановіть правову основу здійснення державного нагляду за охоронним підприємствами. Відповідь подайте у вигляді схеми.

5. Розкрийте зміст охоронних послуг у відповідності до Закону України «Про охоронну діяльність». Відповідь підготуйте у вигляді презентації.

Тема 3. Основні принципи та завдання комплексної системи захисту підприємства

План

1. Безпека підприємства: заходи загального забезпечення.
2. Застосування в охоронній діяльності заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та використання службових собак.
3. Досвід діяльності приватних охоронних структур зарубіжних країн щодо забезпечення безпеки фізичних осіб та охорони права власності.

Перелік ключових термінів і понять з теми: безпека підприємства, охоронна діяльність, режимні заходи, фізична охорона, технічні засоби захисту, попереджувально-профілактичні заходи.

1. Безпека підприємства: заходи загального забезпечення

Безпека підприємства – це стан його стійкої дії, при якому реалізуються його програми, забезпечується прибуток і захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників. Безпека підприємства повинна забезпечуватися за такими напрямками:

- економічна безпека, включаючи комерційну;
- науково-технічна безпека;
- фізична безпека;
- соціальна безпека.

Заходи забезпечення безпеки підприємства можна розділити на дві групи:

1) Заходи загального забезпечення безпечної діяльності і функціонування підприємства (державно-правові, адміністративні, заходи, що здійснюються службою безпеки підприємства (надалі - СБП)).

2) Заходи, направлені безпосередньо на боротьбу із ворожою діяльністю конкурентів.

Заходи, що реалізуються СБП включають:

- **режимні заходи** (покликані не допустити нанесення збитку підприємству з боку конкурентів. Для цього на об'єктах вводяться різні режими безпеки; розробляються інструкції і положення, які регламентують поведінку працівників і забезпечують захист комерційних інтересів підприємства. Такими документами можуть бути: положення щодо забезпечення безпеки об'єктів, інструкція, що регламентує перебування працівників на своїх робочих місцях, їх пересування територією, а також контакти між собою; інструкція, що регламентує контакти з представниками інших підприємств; інструкція по роботі з конфіденційною інформацією тощо);

- **фізичну охорону** (охорона території і будівель шляхом їх огороження, встановлення сигналізації, захисту дверей, воріт, вікон, встановлення зовнішніх і внутрішніх постів, захисту окремих приміщень за допомогою встановлення металевих дверей, ґрат, охоронної сигналізації тощо);

- *технічні засоби захисту* (покликані обмежити можливості отримання інформації про об'єкт структурами економічної розвідки, організованої злочинності і окремими особами. Особливу увагу слід надавати захисту комп'ютерної інформації);

- *попереджувально-профілактичну роботу* (включає вивчення морально-психологічного клімату на підприємстві, виховання у працівників морально-психологічних якостей, що забезпечують дотримання ними вимог безпеки, відчуття відданості фірмі, здійснення профілактики негативних процесів).

2. Застосування в охоронній діяльності заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та використання службових собак

Законом України "Про охоронну діяльність" визначено, що суб'єкти охоронної діяльності, спеціалізовані охоронні підрозділи можуть у встановленому законодавством порядку, відповідно до переліку, що передбачений постановою КМУ від 11.02.2013 року № 97, набувати право власності на спеціальні засоби, а також пістолети, револьвери, патрони до яких споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії.

Під час здійснення охоронної діяльності персонал охорони має право застосовувати до осіб, які посягають на об'єкт охорони, заходи фізичного впливу та спеціальні засоби в особливих випадках, якщо інші заходи не привели до припинення посягання або до виконання особою законної вимоги персоналу охорони, у разі:

- 1) захисту себе або іншої особи від нападу, що становить загрозу життю та здоров'ю або майну;
- 2) запобігання незаконній спробі насильницьким шляхом заволодіти спеціальними засобами;
- 3) необхідності затримати правопорушника, який незаконно проник на об'єкт, що охороняється, або який вчиняє інші протиправні дії та чинить опір;
- 4) знешкодження тварини, що загрожує життю та здоров'ю персоналу охорони або інших осіб.

Затримання особи персоналом охорони не є адміністративним затриманням. Затримана особа негайно передається органу Національної поліції за місцем вчинення правопорушення. Застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби дозволяється тільки після попередження голосом і жестами про намір їх застосування.

Заходи фізичного впливу та спеціальні засоби можуть застосовуватися без попередження у разі:

- 1) раптового нападу;
- 2) нападу чи опору з використанням зброї або предметів, що становлять загрозу життю та здоров'ю особи, або з використанням механічних транспортних засобів.

Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням ситуації, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби проти жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх осіб, а також проти осіб, які відповідно до законодавства є носіями спеціального статусу недоторканності, крім випадків учинення ними нападу, що становить загрозу життю та здоров'ю фізичних осіб, персоналу охорони, або збройного нападу чи збройного опору.

У разі якщо неможливо уникнути застосування заходів фізичного впливу та спеціальних засобів, їх застосування має здійснюватися в межах правомірності з дотриманням умов і обставин, які виключають злочинність діяння, і повинно обмежуватися заподіянням мінімальної шкоди здоров'ю особи чи інших негативних наслідків. У разі заподіяння такої шкоди персонал охорони повинен негайно викликати швидку медичну допомогу та надати першу долікарську допомогу потерпілим.

Персоналу охорони забороняється застосовувати спеціальні засоби в місцях значного скупчення людей, якщо це може призвести до заподіяння шкоди життю та здоров'ю сторонніх осіб, крім випадків самооборони (самозахисту).

Про всі факти припинення правопорушення стосовно персоналу охорони, майна або фізичних осіб, які охороняються, застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, використання службових собак персонал охорони зобов'язаний негайно в усній або письмовій формі повідомити свого безпосереднього керівника і територіальний орган Національної поліції, а в разі нанесення тілесних ушкоджень правопорушнику - негайно викликати швидку медичну допомогу.

У разі виявлення ознак кримінального правопорушення персонал охорони зобов'язаний до прибуття працівників правоохоронних органів вжити всіх можливих заходів для охорони місця події та збереження слідів кримінального правопорушення, виявлення очевидців і фіксації їхніх персональних даних. Після прибуття працівників правоохоронних органів персонал охорони зобов'язаний діяти за їх вказівкою.

Персонал охорони під час і в місцях виконання заходів охорони має право використовувати службових собак, які пройшли у встановленому порядку відповідний курс дресирування, визнані придатними для службового використання та мають ветеринарний паспорт, винятково для виявлення:

- 1) проникнень (спроб проникнень) на об'єкти, що охороняються;
- 2) осіб, які незаконно перебувають на об'єктах, що охороняються.

Забороняється використання службових собак в охоронній діяльності без наявності провідника собаки в громадських і загальнодоступних місцях. При цьому собаки мають бути на повідку та стосовно них мають дотримуватися установлені ветеринарні правила. На закритих територіях, де відсутні люди, дозволяється тримати собак без прив'язі, якщо на видних місцях розміщені чіткі та розбірливі попереджувальні написи про охорону об'єкта за допомогою

службових собак. При цьому за ними повинен забезпечуватися постійний контроль з боку персоналу охорони.

3. Досвід діяльності приватних охоронних структур зарубіжних країн щодо забезпечення безпеки фізичних осіб та охорони права власності

У ст.1 Закону Російської Федерації «Про приватну детективну та охоронну діяльність у Російській Федерації» зазначено: «Цим Законом приватна детективна та охоронна діяльність визначається як надання на платних договірних засадах послуг фізичним та юридичним особам підприємствами, які мають спеціальний дозвіл (ліцензію) органів внутрішніх справ, з метою захисту законних прав та інтересів своїх клієнтів. На громадян, які здійснюють приватну детективну та охоронну діяльність, дія законів, які визначають правовий статус працівників правоохоронних органів, не поширюється. Громадяни, що займаються приватною детективною та охоронною діяльністю, не мають права здійснювати будь-які оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції органів дізнання». В діяльності детективних та охоронних структур реалізується принцип диспозитивності, відповідно до якого громадяни та юридичні особи здійснюють належні їм цивільні права самостійно. Для суб'єктів підприємництва, на відміну від правоохоронних органів, не встановлено обов'язок по захисту прав невизначеного кола осіб. Легальною ознакою цього виду підприємницької діяльності є договірні відносини між її суб'єктом та замовником послуг. Тільки за наявності договору між клієнтом та охоронною або детективною організацією виникають цивільно-правові зобов'язання з охорони прав конкретного клієнта і тільки в обсязі, що визначений договором.

Також існує сформована практика діяльності приватних охоронно-детективних підприємств, тенденції її розвитку в умовах формування ринкових відносин дають змогу визначити такий перелік основних охоронних послуг і дій, спрямованих на зміцнення економічної безпеки в РФ:

- фізична охорона об'єктів і приватних осіб з використанням сучасних технічних засобів, вогнепальної зброї і спецзасобів;
- забезпечення безпеки об'єктів і приватних осіб з використанням програмно-технічних комплексів захисту інформаційних систем;
- забезпечення інформаційної безпеки недержавних суб'єктів економічних відносин;
- інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницького ризику і захист комерційної таємниці;
- надання консультацій керівниками попередньо створюваних підприємств і комерційних організацій з питань комплексної безпеки у формі розробки практичних рекомендацій;
- забезпечення безпеки комерційних об'єктів міської інфраструктури;
- участь у забезпеченні безпеки держпідприємств, міжнародних комерційних виставок, конгресів, симпозіумів, творчих фестивалів тощо;

- спільне з патрульно-постовою службою органів внутрішніх справ патрулювання в районах міста (за місцем реєстрації охоронного підприємства);
- забезпечення порядку в місцях проведення масових культурно-спортивних і видовищних заходів.

У Великобританії та Сполучених Штатах є законодавчі обмеження для використання відеоспостереження на виробництві, на відміну від законів Австрії, Німеччини, Норвегії та Швеції, відповідно до яких роботодавці зобов'язані дійти згоди з працівниками у цих питаннях.

Роботодавці можуть аналізувати роботу комп'ютера і клавіатури, спостерігати за допомогою відеокамер, використовувати обладнання для стеження та контролю за діями осіб, ініціювати проведення різного роду аналізів, щоб виявити вживання наркотиків чи психотропних речовин. Засоби, що використовуються для контролю за працівниками, є надзвичайно потужними. Вони можуть аналізувати «ключові елементи» для визначення, чи ефективно працівники використовують свій час між телефонними розмовами. Навіть на робочих місцях, які займають висококваліфіковані спеціалісти у галузі інформаційних технологій, керівники вимагають права на стеження за кожною деталлю роботи працівників.

Сучасні адміністратори мереж можуть допитувати комп'ютери, щоб визначити, яке програмне забезпечення використовується, наскільки часто і для чого. Всебічне стеження з метою ревізії дозволяє менеджерам складати образ кожного користувача і робити огляд того, як працівники взаємодіють із своїми машинами. Програмне забезпечення надає також менеджерам можливість повного централізованого контролю за програмним забезпеченням кожного персонального комп'ютера. Менеджер може на відстані змінювати або припиняти роботу програм на будь-якій машині. Такі технології поширюють свою дію на всі аспекти життя працівників. Мініатюрні камери контролюють поведінку. «Розумні» ідентифікаційні значки стежать за пересуванням працівників навколо будівлі.

Практично в усіх інших країнах світу діяльність охоронних організацій регулюється законодавством. Слід зазначити добре налагоджену взаємодію між поліцією і приватними охоронними підприємствами.

В адміністративній діяльності поліції країн Європейського Союзу виділяються дві взаємопротилежні тенденції: по-перше, у державах-членах Європейського Союзу приватні охоронні структури знаходяться під пильним адміністративним державним контролем, наприклад, у Польщі на поліцію, згідно з Законом «Про Національну поліцію» покладений обов'язок контролювати муніципальну й міську охорону, а також приватні охоронні агентства; по-друге, одночасно виконавча (муніципальна) влада пропонує їм широкий спектр соціальної взаємодії та відіграє важливу роль у забезпеченні функціонування та розвитку професійних охоронних структур. У Німеччині

взаємодія офіційно закріплена у вигляді адміністративного договору між МВС ФРН та асоціаціями приватних охоронних структур, «Декларація про принципи взаємодії між поліцією і приватними охоронними підприємствами».

В ній визначається, що забезпечення громадської безпеки і порядку є обов'язком держави та особливо поліції.

ФРН, наприклад, для забезпечення належного рівня громадської безпеки в місті Бремені, Німецька Федеральна асоціація приватних охоронних підприємств і поліція міста Бремена уклали договір про співробітництво, що дозволило значно покращити оперативність надання інформації в поліцію з питань скоєння протиправних вчинків та вжиття відповідних заходів. Так, визначено, що правопорушення можуть прискікатися силами працівників охоронних структур, але, як правило, це взаємна праця охоронних підприємств та поліції.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні завдання комплексної системи заходів забезпечення безпеки підприємства.
2. Дайте загальну характеристику засобів захисту фізичних об'єктів.
3. Окресліть основні елементи системи захисту підприємства в Україні.
4. Розкрийте сутність організації приватної охоронної діяльності в зарубіжних країнах.
5. Перерахуйте підстави застосування в приватній охоронній діяльності заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та використання службових собак.

Практичні завдання:

1. Охоронці на об'єкті є активними учасниками охоронного процесу. Співробітники безпеки повинні володіти знаннями про те, як їм потрібно діяти в звичайному робочому режимі і при екстрених ситуаціях, знати функціональні обов'язки «в прив'язці» до конкретного об'єкта. Розробіть посадову інструкцію охоронця (в якій обов'язково окресліть такі основні питання: підпорядкованість охоронця, забезпечення пропускового режиму, режиму спостереження, патрулювання, дії при нестандартних ситуаціях (спроба проникнення на об'єкт сторонньої особи тощо), порядок прийому/здачі матеріальних цінностей під охорону, порядок внесення/виносу товарно-матеріальних цінностей).

2. Розробіть посадову інструкцію охоронця «Дії співробітника охорони при виявленні вибухового пристрою».

3. Розробіть посадову інструкцію охоронця «Дії співробітника охорони при нападі на об'єкт».

4. На основі виченого матеріалу охарактеризуйте досвід нормативно-правового регулювання діяльності приватних охоронних структур зарубіжних країн щодо забезпечення безпеки фізичних осіб та охорони права власності. Відповідь підготуйте у вигляді порівняльної таблиці.

Тема 4. Охоронні агентства та служби безпеки підприємств як суб'єкти недержавної охоронної діяльності: питання та пріоритетні напрямки розвитку.

План

1. Загальні положення щодо організації охоронної служби.
2. Забезпечення безпеки фізичних осіб. Охорона об'єктів і режимні заходи. Охорона масових заходів.
3. Взаємодія співробітників охорони з правоохоронними органами.

Перелік ключових термінів і понять з теми: охоронна служба, режимні заходи, технічні засоби, засоби і системи зв'язку, інформація, пропускний режим, статус суб'єктів недержавної охоронної діяльності.

1. Загальні положення щодо організації охоронної служби підприємства (СБП)

СБП створюється наказом директора з метою захисту економічних інтересів підприємства і забезпечення максимальної безпеки його діяльності як суб'єкта ринкових відносин та є самостійним підрозділом і підпорядковується безпосередньо керівнику підприємства.

Керівництво службою здійснює начальник СБ, що призначається і звільняється від займаної посади керівником підприємства.

Структура і штати СБ за поданням її начальника затверджуються керівником підприємства.

Діяльність СБП фінансується за рахунок включення її витрат у собівартість робіт, виконуваних підприємством.

В залежності від виду підприємницької діяльності, розмірів фірми й інших критеріїв її функціонування набір елементів механізму захисту підприємницької таємниці може кардинально змінюватися.

Як правило, для комплексного вирішення всіх питань, пов'язаних із захистом підприємства створюється власна СБП. Однак окремими питаннями захисту економічної безпеки можуть займатися спеціалізовані охоронні підприємства, що виконують свої функції за договором. Важливе значення має добір висококваліфікованих фахівців СБП, нормативне встановлення обов'язків співробітників і таких функцій СБП, як:

- організація й забезпечення пропускного режиму в будинках і приміщеннях, несення їхньої охорони, контроль за дотриманням установленого режиму на фірмі співробітниками, відвідувачами;
- проведення заходів щодо правового й організаційного регулювання відносин на підприємстві по захисту його економічної безпеки;
- участь у розробці основних нормативних документів (інструкцій, положень), що встановлюють порядок і принципи захисту на підприємстві;

- участь у розробці посадових інструкцій, обов'язків керівників підрозділів, фахівців, усіх категорій працівників;
- забезпечення збереження документів, що містять зведення, що є комерційною таємницею, припинення їхнього розкрадання або передачі зведень зацікавленим особам іншими способами;
- організація проведення службових розслідувань по фактах розголошення зведень, що складають підприємницьку таємницю, втрат документів і інших порушень безпеки фірми, а також і інші функції, що повинні бути встановлені в положенні про службу безпеки, затвердженому керівником фірми.

2. Забезпечення безпеки фізичних осіб. Охорона об'єктів і режимні заходи. Охорона масових заходів

Охорона фізичних осіб - комплекс заходів, спрямованих на забезпечення особистої безпеки конкретної фізичної особи шляхом запобігання та недопущення безпосередніх загроз її життю та здоров'ю. Забезпечення заходів безпеки особи передбачає її захист від завдання їй шкоди та умов, які можуть бути небезпечними для її особистості, волі, тілесної недоторканності, забезпечення свободи її очевидних непротиправних дій і безпеки в місцях перебування та на маршрутах руху.

Для забезпечення особистої безпеки та охорони громадян суб'єктом приватної охоронної діяльності формується група особистої охорони (до якої входять працівники, які пройшли навчання та мають відповідну кваліфікацію), склад якої залежить від рівня загрози охоронюваній особі, при цьому за договором забезпечується:

1. Безпека перших осіб комерційних та інших структур.
2. Безпека сім'ї.
3. Супровід при відрядженнях.
4. Безпека при проведенні ділових і неформальних зустрічей.
5. Безпека при перевезенні грошових та інших матеріальних цінностей.

Здійснення фізичного захисту здійснюється шляхом:

- цілодобової охорони;
- супроводження, охорони, захисту життя і здоров'я особи, що охороняється, під час проведення ділових і неформальних зустрічей;
- супроводження та охорони при ділових поїздках, відрядженнях;
- охорони сім'ї, дітей;
- супроводження і охорони представників клієнта при перевезенні матеріальних та інших цінностей;
- охорони при проведенні масових заходів.

Для забезпечення безпеки об'єктів, потрібен комплекс охоронних заходів, які у більшості випадків будуть мати попереджувальний характер. Перед підписанням договору про надання послуг із охорони об'єкта всебічно вивчають об'єкт або територію, які треба буде охороняти. З цією метою проводиться аналіз потенційних загроз і ризиків виникнення небезпечних

ситуацій, виявляються слабкі сторони в системі безпеки, створюється попередній план майбутніх заходів. Виконання таких дій – необхідний підготовчий етап. Адже особиста охорона кожного об'єкта має свої особливості. Наприклад, методи, які будуть ефективними для забезпечення безпеки в нічному клубі, можуть не підійти для будівництва або приватного домоволодіння.

Вибір охоронних засобів

Ефективною вважається тільки така охорона об'єктів, за якої суб'єкти злочинницької діяльності не мають ніякої можливості побачити в режимі безпеки будь-які слабкі місця, а також дозволяє попередити на ранніх стадіях будь-які протиправні дії. Тактика охорони стаціонарних об'єктів складається з наступних компонентів: наявність режиму охорони; прийоми і тактика, яка застосовується; навички охоронців, які дають змогу застосовувати різні прийоми і технічні засоби охорони.

До факторів, які впливають на вибір засобів і прийомів охорони, відносяться:

- способи зазіхання на об'єкт;
- характер технічного оснащення об'єкта;
- слабкі місця в технічному оснащенні;
- наявність охоронної та пожежної сигналізації;
- характер об'єкта та наявність коштовних речей в ньому;
- охоронне оснащення та інші фактори.

Типи та режими охорони об'єктів

Охорона об'єктів різниться за часом: цілодобова, часткова та вибіркова. Вибір того чи іншого типу залежить від особливостей об'єкту, часу та специфіки його роботи. Також режим охорони буває простим та посиленням, закритим та відкритим. Охорона об'єктів має 2 види свого режиму:

- процедурно-відображальні завдання;
- попереджувальні та аналітичні завдання.

Попереджувальні завдання вирішуються шляхом створення іміджу більш ніж надійного охоронного режиму, завдяки якому створюється враження, що будь-які незаконні посягання приречені на провал. У даному випадку проводиться демонстрація деяких особливо вражаючих охоронних елементів. Ще один спосіб вирішення попереджувальних завдань — це маскуванню об'єкту, перекриття інформаційних каналів і поширення дезінформації про реальний стан речей на об'єкті.

Рішення процедурно-відображальних завдань відбувається способом своєчасного виявлення ознак запланованого посягання і подальшого відображення, заздалегідь підготовленими засобами і силами, цього посягання. Подібну операцію, як правило, краще проводити, взаємодіючи зі співробітниками органів внутрішніх справ. Якщо точний час посягання передбачити неможливо, тоді необхідно злочинців спровокувати. Досягається це шляхом надання підозрюваним особам дезінформації.

Правила реалізації охоронних заходів на об'єктах

Приймаючи об'єкт під охорону, охоронець зобов'язаний:

- прийти на інструктаж в одязі, що відповідає сезону;
- вчасно з'явитися на об'єкт у складі зміни;
- у присутності старшого зміни або представника адміністрації об'єкта провести огляд об'єкта, перевірити печатки, пломби і замки; перевірити засоби зв'язку, сигналізацію та освітлення;
- внести відповідний запис у службову книгу;
- за наявності на об'єкті порушень і несправностей, а також за відсутності старшого зміни, зв'язатися з керівництвом об'єкта;
- при отриманні розпорядження приймати під охорону об'єкт з порушеннями, це розпорядження має бути зроблено в письмовій формі або в присутності всієї зміни.

Охорона об'єктів здійснюється таким чином, що охоронець повинен:

- постійно перебувати на своєму місці і періодично робити обхід території, роблячи при цьому перевірку об'єкта;
- при спрацьовуванні сигналізації якомога швидше повідомити про це диспетчера об'єкту та чергового органу внутрішніх справ.

Охорона масових заходів

Для якісного забезпечення безпеки фахівці охоронної компанії повинні мати при собі набір необхідного обладнання – накладки для захисту рук і ніг, бронежилети прихованого носіння, газові балончики, радіозв'язок, мобільний зв'язок, металодетектори, ліхтарики, безбарвна печатка або ультрафіолетовий маркер з набором оснасток, ліхтарик з ультрафіолетовим кольором для перегляду зображень, нанесених за допомогою безбарвної печатки, пластикові наручники, гучномовець, переносні загороджувальні конструкції, вогнегасники, аптечки для надання першої медичної допомоги.

За 2-3 години до початку роботи технічного персоналу (кухарів, офіціантів, звукорежисерів) охоронці проводять візуальне вивчення об'єкта. Увагу приділяють потенційно небезпечним конструкціям, протипожежній безпеці, наявності резервних виходів. Далі оглядають автомобілі. Все і всі, хто викликає підозру, виключаються за межі території, що охороняється. Це можуть бути сторонні особи, предмети та апаратура, які не вказані в технічному плані. Співробітники з безпеки зобов'язані оглянути силові установки та кабелі на предмет помилок техніків, увага приділяється огляду технічних ям, які можуть стати сховищем для вибухових пристроїв.

Наступний етап - вивчення маршрутів евакуації людей. Після цього охорона розставляє пости і налагоджує спільну координаційну роботу зі співробітниками МВС та МНС.

Для охорони масового заходу, будь то концерт рок-зірки або вечірка закритого формату, на кожні 45 глядачів має припадати один охоронець. Якщо це двохтисячна аудиторія, то й кількість охоронців має бути не менше 40 осіб. Це приблизний підрахунок в умовах нормальної обстановки. У разі, коли місце проведення або активність аудиторії диктує свої правила, і можливе виникнення провокацій та екстремальних моментів, слід посилити групу охоронців для якісного забезпечення охорони та безпеки.

Дії охорони під час проведення заходу

До початку заходу на вході в приміщення або на території повинна працювати вхідна група «фейс-контролю», завданням якої є запобігання внесення на охоронювану територію спиртних напоїв, наркотиків, зброї, вибухових, горючих і отруйних речовин, колючих і ріжучих предметів, важких предметів і каменів. Для виявлення деяких заборонених речей охоронці використовують металодетектори.

До початку заходу і ще деякий час після відкриття, вхідна група повинна бути максимально посилена. Це дозволить запобігти зайвому скупченню людей і ретельно відсіяти небажаних відвідувачів, які знаходяться у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння.

Стаціонарна охорона із заздалегідь прописаним протоколом безпеки розташовується в контрольних точках відповідальності або «точках посилення». Вона відповідає за забезпечення громадського порядку, контроль-пропускний режим по зонах (відповідно до класу допуску), а також за виявлення людей з підвищеним емоційним фоном. Всю оперативну інформацію охоронці передають на пости.

При необхідності охоронна компанія може організувати на заході тимчасові пункти відеоспостереження. Вони потрібні для фіксації того, що відбувається, і формування архіву подій. Технічний персонал охорони на період проведення заходу організовує систему відеоспостереження згідно затвердженої концепції безпеки. Відеокамери розташовуються в певних місцях – там, де вони найбільш ефективні і фіксують те, що залишається поза увагою охоронця. Відеооператори в такому випадку координують роботу охорони, відстежують нетипову поведінку відвідувачів. Виявивши підозрілих елементів, направляють туди групу підсилення для перевірки інформації. Використання системи відеоспостереження дозволяє скоротити витрати на фізичну охорону. Особливо це актуально для масових заходів, які проходять понад п'ять днів.

В цей же час співробітники групи мобільного реагування в штатному режимі патрулюють територію і перевіряють технічні приміщення – раптом хтось із непроханих гостей пройшов через контроль-пропускний режим або залишив сторонній предмет. Дуже часто робота ГМР стає непомітною в разі виникнення позаштатної ситуації: провокації, розпивання алкогольних напоїв, неадекватної поведінки відвідувачів. У такому випадку ГМР активно співпрацює з правоохоронними органами, повідомляючи про порушення порядку.

Головна відповідальність при охороні масового заходу лежить на керівнику служби безпеки. Він готує загальну концепцію безпеки заходу, координує роботу охорони, отримує і доводить до співробітників охорони нові ввідні, одержані від організатора. Його присутність при позаштатних ситуаціях є обов'язковою. Проаналізувавши обставини, в разі необхідності, керівник служби безпеки робить перестановку контрольних точок охорони.

На заході може бути задіяний зовнішній патруль. Його обов'язки – доводити загальну обстановку по периметру, оповіщати про приїзд автобусів (при збільшеному потоці на вхідній групі), відстежувати підозрілих осіб біля

входу в будівлю, поки ті ще не встигли заховати заборонені предмети. Також зовнішній патруль запобігає спробам крадіжки з автомобілів, а так само їх пошкодження.

Особлива увага приділяється супроводу VIP-гостей. Відомих публічних осіб охорона зустрічає окремо, як правило, ще біля автомобіля. Проводять таких гостей через службовий вхід, минаючи натовп. Супроводжують зірок бійці ГМР і керівник служби безпеки, організовуючи «коридор» і завчасно убезпечивши сектор від сторонніх. Біля VIP-сектора розташовують точки посилення охорони, щоб запобігти небажаних контактів.

Закінчення заходу

Закінчення заходу майже завжди пов'язане з великим потоком людей на виході. При цьому виникають конфлікти між відвідувачами. Завдання охорони – регулювати потік на виході. Для цього більша частина охорони передислоковується на вхідну групу (крім критичних точок). Залежно від архітектури будівлі, існує ряд методів штучного регулювання потоку. Наприклад, перекривши найближчі двері, відвідувачів пускають «довгим виходом». Таким чином вони розтягуються в чергу і виходять рівномірною кількістю. У цей період необхідно посилити роботу відеооператорів за рахунок резерву, а групу ГМР перемістити на піднесення для максимального огляду. Наприкінці кожного заходу охорона робить обхід і оглядає локації на предмет втрачених речей.

3. Взаємодія співробітників охорони з правоохоронними органами

Суб'єкти охоронної діяльності та правоохоронні органи можуть спільно організовувати взаємодію і надавати взаємодопомогу у діяльності, що спрямована на попередження, припинення і розкриття кримінальних правопорушень та забезпечення охорони громадського порядку (ст. 18 Закону «Про охоронну діяльність»).

Заходи із взаємодії з правоохоронними органами не можуть порушувати зобов'язання суб'єктів охоронної діяльності за договором щодо надання послуг з охорони. У відповідності до ст. 19 Закону *суб'єкти охоронної діяльності організовують взаємодію з правоохоронними органами у формі:*

- 1) проведення спільних нарад, консультацій;
- 2) обміну інформацією з питань попередження та припинення правопорушень;
- 3) інших не заборонених законодавством заходів за умови, що не порушуються права та обов'язки суб'єктів господарювання і здійснення таких заходів належить до компетенції відповідного правоохоронного органу.

Наказом МВС України від 23 березня 2007р. № 96 при МВС України створена Координаційна рада із взаємодії органів внутрішніх справ з охоронними підприємствами, їх об'єднаннями та службами безпеки суб'єктів господарювання, яка є громадським консультативно-дорадчим органом. Рада організовується з метою здійснення координації заходів органів і підрозділів внутрішніх справ з охоронними підприємствами, їх об'єднаннями та службами

безпеки суб'єктів господарювання з охорони громадського порядку, попередження і припинення злочинів у місцях виконання ними охоронних функцій; сприяння формуванню державної політики в галузі забезпечення безпеки громадян і суб'єктів господарювання, розвитку ринку охоронних послуг.

Основними завданнями партнерства між суб'єктами недержавної охорони та правоохоронними органами є:

– науково-методичне й організаційне сприяння управлінню в забезпеченні безпеки фізичних і юридичних осіб, захисту їхніх прав, свобод, законних інтересів від протиправних посягань;

– сприяння законодавчому визнанню і підвищенню престижу професії охоронця і детектива, участь у визначенні кваліфікаційних вимог до осіб, що займаються недержавною охороною;

– вивчення і розповсюдження позитивного досвіду роботи охоронних, освітніх, технічних і інших підприємств, розробка і впровадження нових форм, методів і тактичних прийомів, що підвищують якість охоронних послуг;

– організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для ринку охоронно-детективних послуг;

– збір і обробка кримінології, комерційної та іншої, необхідної для вирішення статутних задач, інформації, створення відповідних банків даних для оперативного інформаційного обміну,

статистичної й аналітичної обробки інформації на користь учасників ринку охоронно-детективних послуг;

– організація наукових досліджень в області соціальних і технічних наук з проблем безпеки особи і бізнесу;

– здійснення інформаційно-видавничої діяльності у сфері безпеки.

Взаємодію між суб'єктами охоронної діяльності та правоохоронними органами можна розподілити на 3 складові:

1) взаємодія, пов'язана з отриманням (продовженням, переоформленням) ліцензій на господарську діяльність із надання послуг з охорони власності та громадян;

2) взаємодія, пов'язана зі здійсненням контролю (нагляду) за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов зазначеної господарської діяльності;

3) взаємодія в межах забезпечення охорони громадського порядку охоронними підприємствами, на базі яких створено громадські формування.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття охорона фізичних осіб.
2. Розкрийте сутність охоронних заходів на об'єктах.
3. Окресліть систему факторів, які впливають на вибір засобів і прийомів охорони.
4. Охарактеризуйте дії охорони під час проведення масових заходів.

5. Перерахуйте основні напрямки співпраці між суб'єктами недержавної охорони та правоохоронними органами.

Практичні завдання:

1. На основі вивченого матеріалу встановіть і охарактеризуйте класифікацію охоронних заходів суб'єктами недержавної охоронної діяльності. Відповідь виконайте у вигляді презентації.

2. Систематизуйте ті заходи, які поводяться СПБ стосовно захисту економічної безпеки підприємства. Відповідь подайте у вигляді таблиці.

3. У чому полягає специфіка охорони масових заходів. Розробіть і презентуйте модель охорони масового заходу (присвяченого святкуванню державного свята, чемпіонату з футболу, проведення Євробачення тощо.)

Тема 5. Технічні засоби охорони.

План

1. Призначення та класифікація технічних засобів охорони.
2. Система охоронно-тривожної сигналізації.
3. Система відеоспостереження.
4. Система обмеження доступу до приміщень.
5. Засоби організації зв'язку.
6. Засоби електроживлення технічних засобів охорони.

Перелік ключових термінів і понять з теми: технічні засоби охорони, охоронний комплекс, системи відеоспостереження, система обмеження доступу до приміщень, засоби службового зв'язку, засоби електроживлення.

1. Призначення та класифікація технічних засобів охорони

Технічними засобами охорони (ТЗО) є спеціальні електронні вироби, які призначені для підвищення рівня охорони, нагляду та безпеки об'єктів. Технічні засоби охорони повинні надійно спрацьовувати при різноманітних обставинах, які складуються на об'єкті. Зміна погодних умов, температура повітря, рельєф місцевості, перепади з електроживленням – це параметри, які можуть впливати на надійність роботи технічних засобів охорони.

Під надійністю роботи необхідно розуміти:

- високу стійкість технічних засобів охорони до перешкод;
- забезпечення виявлення порушника в умовах, які оговорюються в технічній документації;
- пристрої повинні працювати на розрив і замикання блокувального шлейфа;
- забезпечення автономності в роботі;

- забезпечення самоблокування схеми при надходженні сигналу “Тривога”;
- обладнання лічильника спрацювань.

До апаратури також можуть висуватися й додаткові вимоги:

- документування (запам’ятовування) інформації;
- маскування на об’єкті;
- безпека в експлуатації;
- ефективність в роботі (рівень підготовки спеціалістів, ремонтпридатність техніки).

Одне із найбільш складних завдань для охоронних систем – це виявлення порушника на відкритих ділянках місцевості, по периметру установ. Це викликано наявністю багатьох витоків перешкод і дестабілізуючих факторів (повітря, дощ, сніг, сонце та інших). Тому завдання охорони великих ділянок місцевості повинно вирішуватись з урахуванням особливостей експлуатації в складних кліматичних умовах.

Пріоритетне завдання, яке повинні вирішувати ТЗО – сприяти підвищенню надійності охорони об’єктів при максимальній надійності та ефективності роботи технічних засобів.

До технічних засобів охорони відносяться:

- засоби виявлення;
- засоби збору та обробки інформації;
- засоби контролю та управління доступом на об’єкти;
- засоби відеоспостереження;
- засоби оповіщення та виконавчі пристрої;
- засоби службового зв’язку;
- засоби електроживлення технічних засобів охорони.

Система ТЗО – це сукупність різноманітних засобів, які забезпечують подання інформації про порушника.

Залежно від засобів, які включаються до складу систем технічних засобів охорони, їх поділяють на:

- системи охоронно-тривожної сигналізації;
- системи відеоспостереження;
- системи контролю та управління доступом.

Система технічних засобів охорони, яка включає в себе декілька охоронних систем отримала назву **охоронний комплекс**.

2. Система охоронно-тривожної сигналізації

Система охоронно-тривожної сигналізації (далі - СТС) призначена для виявлення фактів несанкціонованого проникнення в заборонені зони, об’єкти, приміщення, передачі сигналу тривоги на пульт охорони і ввімкнення кінцевих пристроїв (сирена, освітлення, принтер та ін.).

Система охоронно-тривожної сигналізації складається з 3-х частин:

- засоби виявлення;
- засоби збору та обробки інформації;
- засоби оповіщення та виконавчі пристрої.

Засоби виявлення – це чутливі пристрої, які здатні реєструвати та передавати сигнал про виявлення ними засудженого (порушника) чи заборонених речей.

Засоби виявлення встановлюються в забороненій зоні об'єкту, на контрольно-перепускному пункту і на внутрішній території об'єкту.

Одне із головних завдань, яке вирішують системи СТС – це виявлення порушника у заборонених зонах.

Периметрові системи охорони є найбільш ефективними засобами запобігання втечам засуджених та захисту від несанкціонованого проникнення на об'єкт. Спектр периметрових систем виявлення достатньо широкий. За конструктивним виконанням їх можна розподілити на:

- *сигнально-загороджувальні* – які мають в якості чутливих елементів паркани спеціальної конструкції (до них відносяться електромеханічні датчики спеціальної конструкції);
- *сигнальні* – у яких чутливі елементи не є перешкодою на шляху руху порушника (до них відносяться радіопроменеві системи, ємнісні системи, інфрачервоні бар'єри).

Зоною виявлення датчика є обмежена по висоті (глибині), ширині та довжині частина простору, в якому при доступному рівні перешкод із завданою вірогідністю виділяється інформація про порушника або заборонені речі.

Сукупність зон виявлення одного чи декількох типів датчиків, встановлених певним порядком на об'єкті охорони, утворює рубіж виявлення.

Рубіж виявлення для більш точного визначення місця його порушення поділяється на ділянки. Довжина ділянок залежить від тактико-технічних даних датчиків, рельєфу місцевості, конфігурації забороненої зони об'єкту охорони і не повинна перевищувати 200 м.

Залежності від складності побудови та функціональних можливостей засоби виявлення поділяються на:

- датчики;
- датчики-детектори;
- прилади.

За виконанням вони можуть бути стаціонарними і переносними.

За призначенням засоби виявлення поділяються на:

- засоби виявлення порушників;
- засоби виявлення заборонених предметів.

Датчик виявлення – це чутливий пристрій, який реєструє сигнал про зміну конкретної фізичної величини чи параметру (тепло, світло, звук тощо) й передає цей сигнал для подальшої обробки. Складається з чутливого елемента.

Датчик-детектор – це чутливий пристрій, який реєструє і аналізує сигнал про порушення в контрольованій зоні. Складається з чутливого елемента та схеми обробки сигналу.

Прилад виявлення – це чутливий пристрій, який реєструє, аналізує і видає тривожний сигнал про порушення в контрольованій зоні (виявлення заборонених речей) безпосередньо на місці встановлення пристрою.

Засоби виявлення повинні забезпечувати:

- виявлення порушника при його спробі подолати лінію охорони периметру об'єкту;
- виявлення забороненого металевго предмету при спробі пронести його через пункт контролю
- достовірність виявлення з завданою вірогідністю при допустимому рівні перешкод;
- подачу сигналу про виявлення у формі, зручній для перетворення, з наступним оповіщенням варти, чергового наряду з вказівкою місця і часу порушення;
- подачу сигналу при спробі їх блокування або виводу з ладу;
- надійність, безпеку та зручність обслуговування.

Засоби збору та обробки інформації – є центральними пристроями будь-якої системи технічних засобів охорони, який забезпечує прийом сигналів від встановлених датчиків, світлову та звукову індикацію про їх надходження і включення засобів оповіщення та виконавчих пристроїв.

Передача сигналів до засобів оповіщення може здійснюватись в автоматичному режимі, без втручання людини (охоронна сигналізація), або за допомогою працівників в місцях несення служби (тривожна сигналізація).

Крім своїх основних функцій засоби збору та обробки інформації повинні забезпечувати самоблокування входних сигналів та їх запам'ятовування (лічильник спрацювань, ОЗП комп'ютера).

До засобів збору та обробки інформації відносяться:

- пристрої прийомно-контрольні (ППК або пристрої на базі ПК);
- концентратори.

У якості ППК використовують різноманітні панелі, які відрізняються одна від іншої кількістю підключених датчиків, типом цих датчиків та іншими сервісними можливостями.

Засоби оповіщення та виконавчі пристрої – призначені для оповіщення особового складу про спрацювання системи ТЗО (подачі світлового і звукового сигналів про напад, надзвичайні обставини на об'єктах охорони для виклику посадових осіб), для збору особового складу по тривозі, а також для управління різноманітними механізмами, які забезпечують посилення безпеки.

Засоби оповіщення складаються із:

- звукових пристроїв (приймних апаратів, дзвінків, ревунів, сирен, гучномовців);
- візуальних пристроїв відображення інформації (лампи, світлові табло).

Прийомні апарати можуть встановлюватись окремо або входити до складу пульта управління технічними засобами охорони. Напруга в ланцюгу пристроїв засобів оповіщення не повинна перевищувати 42 В.

До виконавчих пристроїв належать:

- магнітофони (які забезпечують запис дій варти при спрацюванні ТЗО);

- принтери (на які виводиться інформація про місце і час спрацювання ТЗО), а також механізми включення додаткового освітлення, індикації кількості спрацювань, блокування ділянок і т.п.

3. Системи відеоспостереження

Системи відеоспостереження призначені для візуального спостереження за охоронюваним об'єктом за допомогою відеокамер. Вони дозволяють стежити одночасно за одним чи декількома об'єктами. Камери спостереження можуть бути розташовані як усередині приміщення, так і зовні.

Завдання, які вирішують ці системи полягають у:

1. забезпеченні візуального контролю за оперативною обстановкою;
2. забезпечення візуального контролю за організацією несення служби особовим складом;
3. забезпечення спостереження за периметром об'єкту.

Системи відеоспостереження разом із системами ОТС дозволяють створити гнучку і нарощувану систему безпеки об'єктів.

Загальна система спостереження складається з:

1. засіб відеоспостереження (відеокамера);
2. засіб обробки відеосигналів (дешифратори, квадратори, мультиплексори, системний блок РС);
3. виконавчий пристрій (монітор).

Найпростіша система відеоспостереження включає в себе одну чи кілька відеокамер і монітор. Камери можуть бути встановлені на поворотних пристроях зовні чи усередині приміщення і дозволяють здійснювати цілодобове спостереження за охоронюваною територією. Управління системами відеоспостереження залежно від їхньої складності й обстановки на об'єкті може бути автоматичним чи ручним.

Разом з цими засобами система спостереження може використовувати детектори руху, системи освітлення й інші додаткові пристрої.

У системах відеоспостереження, розрахованих на використання декількох камер, на екрані одного монітора можна одночасно відображати зображення від усіх камер. При необхідності зображення від будь-якої камери можна оперативно розгорнути на весь екран, та послідовно виводити зображення на монітор.

4. Системи контролю та управління доступом

Системи контролю і управління доступом призначені для автоматизованого допуску в приміщення тільки тих користувачів, яким дозволено відвідування даного приміщення. Вони засновані на використанні електронних засобів, які керують пересуванням людей через контрольовані точки проходу. Це можуть бути невеликі системи на 1-3 двері чи системи, що контролюють переміщення декількох сот або тисяч чоловік. Користувач

ідентифікує себе за допомогою цифрового коду, ключа, електронної чи магнітної картки.

Завдання обмеження доступу вирішується за двома напрямками:

1. обмеження доступу до локальних зон;
2. обмеження доступу до приміщень.

Кожний працівник має можливість увійти тільки до приміщень, які визначаються його службовими обов'язками. З цією метою установа обладнується декількома видами механічних замків.

Загальна система контролю та управління доступом складається з:

1. засіб управління доступом (спецключ, магнітна картка, пристрій набору коду);
2. засіб обробки інформації (дешифратор коду, контролер, ПК)
3. виконавчий пристрій (електромагнітний замок)

Засоби управління доступом – це засоби, в яких зберігається інформація про користувача та доступ до цієї системи.

Вони розрізняються за фізичними принципами реалізації (кнопкові клавіатури, спецключі, пластикові картки з магнітною смугою, штриховим кодом, безконтактні картки, ключі і картки із вбудованими інтегральними мікросхемами – смарт-картки і т.п.). Ці пристрої розташовуються безпосередньо біля дверей та інших місць проходу, які повинні обмежувати переміщення користувачів (турнікет, шлюз і т. п.). Крім того, сучасні системи можуть виконувати ще ряд таких функцій як контроль часу відкриття дверей, контроль однієї зони охорони.

Засоби обробки інформації – це засоби, які управляють роботою системи і приймають рішення щодо можливості проходу людей. Вони зчитують та дешифрують отриману інформацію відповідно до алгоритму роботи даної системи. На підставі інформації, що зберігається в ньому, про конфігурацію системи обмеження доступу і правах користувачів цієї системи засоби обробки інформації приймають рішення про доступ конкретного користувача, що пред'явив пристрій ідентифікації, через конкретну точку проходу в конкретний час. За принципом побудови їх поділяють на:

1. *автоматизовані* – у яких процес доступу до приміщень проходить під керівництвом людини. Вона керує цим процесом з віддаленого місця. У якості засобів обробки інформації використовуються простіші шифратори і дешифратори;

2. *автоматичні* – у яких процес доступу до приміщень проходить без участі людини, а відповідно до закладеної програми. У якості засобів обробки інформації тут використовуються контролери або персональні комп'ютери.

Виконавчі пристрої – це електромагнітні замки, які встановлюються безпосередньо в місцях проходу.

5. Засоби службового зв'язку

Засоби службового зв'язку – це засоби, які призначені для прийому, обробки та передачі речової інформації. За способом передачі інформації розрізняють: провідний зв'язок, радіозв'язок.

До засобів службового зв'язку відносяться:

- лінії зв'язку;
- абонентські пристрої;
- комутатори і станції оперативного зв'язку;
- установки гучномовного зв'язку;
- пристрої телефонного зв'язку в системах технічних засобів охорони;
- переносні радіостанції.

Службовий зв'язок поділяється на:

- оперативний
- об'єктовий
- зв'язок взаємодії.

6. Засоби електроживлення ТЗО

До засобів електроживлення відносяться:

- джерела змінного та постійного струму;
- випрямлячі,
- стабілізатори,
- розподільні і зарядно-розподільні пристрої,
- комутаційні і установчі апарати,
- лінії живлення.

Засоби електроживлення повинні забезпечувати:

- установлену потужність всіх споживачів ТЗО;
- аварійне живлення засобів виявлення протягом 6 годин;
- стабільність напруги в межах норм, встановлених для технічних засобів охорони;
- роздільне живлення засобів виявлення від інших споживачів;
- контроль за параметрами напруги й струму;
- захист джерел струму від коротких замикань і перевантажень;
- автономне й ручне перемикання джерел живлення;
- надійність, безпеку й зручність обслуговування.

До джерел змінного струму належать:

- лінії подачі електроживлення через місцеву електромережу;
- дизель-генератори, бензо-електричні генератори.

До джерел постійного струму належать:

- акумулятори;
- батареї.

Для технічного обслуговування засобів електроживлення необхідно мати: основні захисні ізолюючі засоби (діелектричні рукавиці, інструмент з ізольованими ручками, указники напруги) і додаткові захисні ізолюючі засоби (діелектричні колоші, діелектричні резинові килимки, ізолюючі підставки).

Питання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику технічним засобам охорони.

2. Розкрийте сутність технічного обслуговування засобів охорони.
3. Наведіть приклади засобів обробки інформації.
4. Дайте поняття системи контролю і управління доступом на охоронювальних об'єктах.

Практичні завдання:

1. Встановіть правову основу використання технічних засобів приватними охоронними підприємствами. Відповідь підготуйте у вигляді схеми.
2. Дослідіть підстави використання засобів виявлення. Відповідь підготуйте у вигляді презентації.
3. Підготуйте у вигляді презентації структуру загального складу охоронно-пожеженої сигналізації.

Тема 6. Кваліфікаційні вимоги до персоналу охоронної служби. Професійний відбір у приватній охоронній діяльності.

План

1. Перелік кваліфікаційних вимог до фахівців, що відносяться до персоналу охорони.
2. Відбирання, розміщення і вивчення кадрів. Оцінка рівня професійної кваліфікації приватних охоронців.
3. Професійна підготовка кадрів для приватної охоронної діяльності. Основи психологічної підготовки.

Перелік ключових термінів і понять з теми: професійна підготовка, класифікатор професій, кваліфікаційна характеристика, професійно-психологічна підготовка, професійна кваліфікація, психотехніка, охоронне підприємство, персонал охорони.

1. Перелік кваліфікаційних вимог до фахівців, що відносяться до персоналу охорони

Кваліфікаційні характеристики професії «охоронник» за Національним класифікатором України ДК 003: 2010 «Класифікатор професій «ОХОРОННИК».

Завдання та обов'язки.

Здійснює охорону стаціонарних об'єктів і вантажів, що перевозяться різними транспортними засобами, нагляд у внутрішніх приміщеннях за допомогою візуального контролю або з використанням спеціального обладнання. Під час охорони стаціонарних об'єктів із встановленим пропускним режимом пропускає працівників, відвідувачів, автомобільний та інші види транспорту, випускає їх з території в установленому порядку та за

зразками документів, затверджених власником об'єкта або уповноваженим ним органом. Звіряє зміст супровідних документів із наявністю вантажів, предметів, перевіряє належність поданих для перевірки документів особі пред'явника. Перевіряє документацію під час приймання та здавання вантажів. Повідомляє старшого наряду (зміни) з охорони, а під час виконання охоронних функцій в індивідуальному порядку -представника власника об'єкта або уповноваженого ним органу -про неприбуття вантажів у встановлені строки.

Разом зі змінним охоронником і старшим наряду (зміни) охорони перевіряє цілісність об'єктів, що охороняються, наявність замків та інших замикальних пристроїв, цілісність конструктивних елементів об'єкта, приміщень, місць зберігання транспортних засобів, що охороняються, наявність пломб і відбитків печаток у місцях, які визначено для опломбування, зберігання на стаціонарному об'єкті або під час перевезення матеріальних, історичних, культурних та інших цінностей. Повідомляє безпосереднього керівника, представника та власника об'єкта або уповноваженого ним органу про виявлені обставини, які не дозволяють прийняти об'єкт під охорону або виконувати інші функції з охорони. При виявленні пошкоджень і зіпсованості конструктивних елементів об'єкта, що охороняється, місць зберігання матеріальних та інших цінностей, пакування вантажів для їх перевезення, відсутності пломб і відбитків печаток на них невідкладно сповіщає про це старшого наряду (зміни) охорони об'єкта, за його відсутності -представника власника або уповноваженого ним органу або повідомляє про подію в територіальні органи внутрішніх справ. Приймає та здає об'єкт або вантажі, що перевозяться, із записом про це в журналі приймання-здавання об'єкта під охорону.

Візуально та з використанням спеціального обладнання контролює периметр огорожі, правильність застосування комплексу організаційно-технічних заходів захисту місць зберігання та перевезення матеріальних та інших цінностей. Періодично перевіряє справність охоронної та охоронно-пожежної сигналізації, засобів зв'язку, інших засобів охорони, контрольних спостережних приладів, освітлення тощо. Забезпечує зберігання вогнепальної та іншої зброї, інвентарного майна поста охорони.

Під час нападу на об'єкт, що охороняється, з метою розкрадання, пограбування матеріальних та інших цінностей, безпосередньої загрози життю та здоров'ю охоронника об'єкта, інших працівників та осіб, які перебувають на території об'єкта, що охороняється, протиправних дій проти персоналу охорони застосовує проти порушників заходи необхідної оборони відповідно до чинного законодавства України. Вживає заходів щодо відбиття нападу шляхом застосування службового собаки, вогнепальної та іншої зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту й активної оборони з використанням допоміжних знарядь і фізичної сили.

Надає першу медичну допомогу правопорушнику при заподіянні шкоди здоров'ю, дотримуючись заходів особистої безпеки. У випадку смерті правопорушника під час застосування заходів оборони повідомляє про це органи внутрішніх справ і забезпечує недоторканність місця події до прибуття представників правоохоронних органів. Доглядає та стежить за станом здоров'я

собаки, регулярно дресує його, удосконалює її службові якості. За особливими умовами договору веде реєстрацію показань приладів екологічної та локальної пожежної безпеки, наглядає за устаткуванням, яке встановлено на об'єкті, що охороняється, додержуючись чинних норм з охорони праці. При виявленні порушень норм терміново повідомляє про це старшого зміни охорони, а за його відсутності -представника власника об'єкта або уповноваженого ним органу. Сприяє правоохоронним органам під час виконання покладених на них завдань та обов'язків за місцем виконання своїх охоронних функцій.

Повинен знати:

Конституцію України, основи адміністративного, господарського, кримінального законодавства, стандарти, накази, розпорядження, інструкції та іншу організаційно-розпорядчу документацію з охоронної діяльності; організаційні вимоги до охорони об'єктів і роботи контрольно-пропускних пунктів; службові інструкції, що встановлюють порядок охорони об'єкта, доступу та допуску осіб до матеріальних та інших цінностей; тактико-технічні характеристики та правила використання охоронної та охоронно-пожежної сигналізації, засобів зв'язку, інших засобів охорони, контрольно-спостережних приладів, освітлення, повідомлення та сповіщення, територію об'єкта, особливості огорожі та інші типи подібного захисту об'єкта, що охороняється; систему попереджувальних знаків і перепон, маршрути руху вантажів, що охороняються, місця зупинок транспорту, способи й засоби забезпечення охорони матеріальних та інших цінностей і вантажів під час зупинок, завантаження та розвантаження, службові телефони, спеціальні знаки на перепустках і документації, безпосередніх осіб, які відповідають за охорону об'єкта, представників власника або уповноваженого ним органу та зразки їх підписів; порядок дресування й тренування службового собаки, застосування службового собаки, використання та застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони; номери телефонів виклику пожежної частини, поліції, «швидкої допомоги», домашній телефон керівника підприємства, об'єктів, дільниць; порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляд речей і вилучення речей і документів, оформлення матеріалів на осіб, що скоїли адміністративні правопорушення; правила та норми з охорони праці, екологічної та пожежної безпеки, порядок надання першої медичної допомоги; місця розташування правоохоронних органів, сусідніх нарядів охорони, порядок та способи встановлення зв'язку з ними; місця розташування пожежних щитів, вогнегасників, ящиків з піском, бочок з водою.

Кваліфікаційні вимоги

1 й розряд - повна завальна середня освіта. Професійне навчання на виробництві або у навчальних закладах за програмою підготовки згідно з вимогами до охорони об'єктів низької категорії;

2 й розряд - повна загальна середня освіта. Професійне навчання на виробництві або у навчальних закладах. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією охоронника 1 розряду -не менше 1 року.

3 й розряд - професійно-технічна освіта без вимог до стажу роботи, або повна чи базова загальна середня освіта та професійна підготовка за програмою згідно з вимогами до охорони об'єктів середньої категорії. Стаж роботи за професією охоронника 2 розряду - не менше 1 року.

4 й розряд - професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією охоронника 3 розряду - не менше 1 року.

5 й розряд - професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації та професійна підготовка за програмою згідно з вимогами до охорони об'єктів високої категорії*. Стаж роботи за професією охоронника 4-ого розряду - не менше 1 року.

6 й розряд - професійно-технічна освіта. Підвищення кваліфікації. Стаж роботи за професією охоронника 5 розряду - не менше 1 року.

До високої категорії суб'єктів господарювання належать суб'єкти, які здійснюють заходи, пов'язані з охороною: окремих особливо важливих об'єктів права державної власності, перелік яких визначається в установленому Кабінетом Міністрів України порядку; об'єктів, на яких зберігаються наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, перелік яких визначається в установленому Кабінетом Міністрів України порядку; підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, перелік яких визначається в установленому Кабінетом Міністрів України порядку; об'єктів, що можуть спричинити виникнення надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру та вплинути на стан захисту населення і територій, проекти будівництва яких підлягають державній експертизі з питань техногенної безпеки, перелік яких визначається в установленому Кабінетом Міністрів України порядку; будівель, в яких розміщуються центральні органи виконавчої влади; банків, місць та/або приміщень, в яких здійснюються валютно-обмінні операції, торгівля виробами з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напів дорогоцінного каміння.

До середньої категорії суб'єктів господарювання належать суб'єкти, які здійснюють заходи, пов'язані з охороною навчальних закладів, місць та/або приміщень роздрібною торгівлю, в яких проводяться спортивні та розважальні заходи.

До низької категорії суб'єктів господарювання належать інші суб'єкти, не віднесені до суб'єктів господарювання з високим і середнім ступенем ризику. Класифікація об'єктів охорони за категоріями здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 565 від 07.07.2010 р. «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері надання послуг, пов'язаних з охороною державної та іншої власності а також охороною громадян, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)».

2. Відбирання, розміщення і вивчення кадрів. Оцінка рівня професійної кваліфікації приватних охоронців

Професія охоронника приватного охоронного підприємства висуває досить високі вимоги до професійно важливих якостей її суб'єктів. Окрім хорошої фізичної, вогневої і рукопашної підготовки вона передбачає знання психології, опанування навичок саморегуляції, професійного спілкування з різними людьми, вміння швидко вирішувати конфліктні ситуації. Розглядаючи особистість кандидата на посаду охоронника приватного охоронного підприємства та прогнозуючи у майбутньому його можливість ефективно виконувати професійну діяльність, ми розглядаємо цілий комплекс перемінних, від яких більшою або меншою мірою залежить бажаний кінцевий результат.

Професійна підготовка приватних охоронників за кордоном є обов'язковою і може відбуватися двома шляхами: до початку професійної діяльності та в її процесі. Під час навчання охоронники зокрема отримують знання і навички професійного спілкування, вирішення конфліктних ситуацій, переговорної діяльності, складання психологічного портрету, надання необхідної допомоги громадянам, проведення наркологічної експертизи, затримання правопорушників. Охоронники, які мають право на застосування під час роботи зброї, обов'язково проходять офіційну професійну підготовку, що містить у собі навчання навичок користування та зберігання зброї.

Грунтовна професійна підготовка є необхідною попередньою умовою забезпечення професійної діяльності охоронників приватних охоронних підприємств. З приватними охоронниками повинні проводитися інструктажі, бесіди, інформації, організовуватися зустрічі з досвідченими працівниками охорони, які мають досвід дій в аналогічних умовах або досвід роботи у Державній службі охорони МВС України тощо. Доречним буде і проведення передробочої розминки. Експериментально доведено, що на початку будь-якої роботи спостерігається явище поступового зростання її успішності, що визначається настроєм усіх моральних, психічних та фізіологічних функцій людини на роботу. Найбільш помітним це явище є в перші 10–15 хвилин діяльності, тобто в цей час результати дій не є найкращими. Є лише один шлях профілактики цього феномену: підвищити активність і навантаження ще до початку дій. Це завдання і повинна вирішувати передробоча розминка.

Під час професійно-психологічної підготовки потрібно спрямовувати зусилля на вивчення і роз'яснення таких питань:

- тактики та методів забезпечення особистої безпеки в ситуаціях припинення правопорушення, шантажу і провокації;
- прийомів безконфліктного вирішення психологічно складних ситуацій;
- прийомів протидії маніпулятивному та сугестивному впливу;
- прийомів нейтралізації післястресових симптомів;
- правил і рекомендацій щодо забезпечення особистої безпеки у побуті, безпеки сім'ї.

Для збереження людського потенціалу, життя та здоров'я працівників керівники приватних охоронних підприємств повинні пам'ятати, що їх спеціальним і відповідальним завданням є турбота про збереження високого робочого настрою охоронників упродовж усього робочого часу. Резерв сил та можливостей людини пов'язано з такою її якістю, як працездатність. Уже через

2–3 години дуже напруженої роботи починається різке зниження працездатності під впливом втоми, що суттєво позначається і на якості дій. Для профілактики подібних неприємних наслідків доцільно навчити охоронників: постійно думати про те, як зберегти сили до моменту настання природної втоми; контролювати себе під час виконання монотонних дій; не витрачати даремно сили на непотрібну суєту й усунення неорганізованості; використовувати можливі паузи в діях для відпочинку та відновлення сил; підтримувати високий морально-психологічний настрій, який здатний деякою мірою компенсувати втому, що розвивається, і збільшити термінвисокоефективної роботи.

3. Професійна підготовка кадрів для приватної охоронної діяльності. Основи психологічної підготовки

Сучасний охоронець повинен вміти одержувати, аналізувати і узагальнювати інформацію про злочинні задуми; співвідносити її з можливостями власних сил і засобів охорони для їх попередження. Від якості прийнятих рішень залежить життя та здоров'я співробітників, а також безперебійна діяльність підприємства, установ, організації, яке є замовником послуг охорони. Тому важливою складовою ефективної службової діяльності приватних охоронців є їх професійна, в тому числі психологічна підготовка. Після проходження курсу психологічного навчання охоронець повинен знати методику підтримки і відновлення психічного здоров'я, основи психології спілкування; вміти оцінювати стан відповідності особистого психологічного профілю вимогам професії, використовувати прийоми психологічної саморегуляції і підтримки психічної стійкості, психологічно виправдано ризикувати і виходити із стресових ситуацій.

Психологічна підготовка охоронця повинна стосуватися насамперед вміння створювати у себе особливого психічного стану мобілізаційної готовності, що характеризується урівноваженістю та максимальною концентрацією уваги. Найсуттєвіший вплив на ефективність і надійність професійної діяльності, здатність до саморегуляції своїх психічних станів мають суб'єктивні чинники, які розглядаються в літературі поряд з індивідуальними особливостями та рівнем підготовленості працівника. Переживання небезпеки може виступати в одних випадках як чинник, що мобілізує та активізує людину, в інших – як чинник, що порушує поведінку та дії людини і пригнічують її активність.

Оскільки приватному охоронцю слід уникати ситуацій, коли необхідно застосовувати силу та зброю, йому слід навчитися не провокувати своїх опонентів та керувати ситуацією в цілому.

Вибір професії приватного охоронця передбачає наявність в особистості своєрідного комплексу особистісних рис, які визначають привабливість для неї такої діяльності. До професійно важливих якостей охоронця відносять його правосвідомість та індивідуальну правову концепцію. Остання відображає правову психологію охоронця, а саме: правові знання, позитивне ставлення до

законів та інших підзаконних нормативних актів, а також готовність будувати свою діяльність на засадах правових вимог та положень. Тому охоронець повинен бути проінформованим з приводу змісту законів України щодо приватної охоронної діяльності.

Частіше за все приватний охоронець використовує наступні способи попередження правопорушень:

- вербальні(словесні) засоби впливу;
- фізичну силу;
- спеціальні засоби;
- вогнепальну зброю.

Володіння вказаними засобами складає ядро професійної підготовленості охоронця. Суттєвими для діяльності охоронців, як і правоохоронців, є особливості системи їх цінностей, які реалізують ставлення до праці, інших людей, до суспільства і світу загалом.

Психологічний відбір персоналу охорони повинен бути чітко спланованим та включати наступні етапи:

1. Попередня співбесіда та первинна оцінка особистісних якостей кандидата. Цей етап здійснюється за трьома напрямками: соціально-правовий, медичний, психологічний.

2. Психологічне обстеження.

3. Обробка та інтерпретація результатів.

4. Підсумкове обстеження і прийняття рішення.

У випадку прийняття позитивного рішення, претендент приймається на роботу на випробувальний термін. При цьому слід таким чином побудувати роботу з претендентом, щоб він зміг виявити свої реальні та потенційні можливості. Такий моніторинг дозволяє простежити динаміку розвитку професійно значущих якостей та міру адаптованості охоронця до діяльності. Саме в ході випробувального терміну слід звертати увагу на прояви характерологічних особливостей, здатність безпомилково діяти в екстремальних ситуаціях, вміння правильно будувати свої стосунки з колегами та іншими співробітниками.

Для оцінки вмінь та якостей, одержаних у процесі спеціальної підготовки, необхідно створювати для претендента штучні умови, за яких він змушений буде використовувати свій потенціал. Бажано, щоб протягом випробувального терміну претендент на роботу в охорону мав можливість пройти весь цикл розв'язання професійних задач. Експериментальна ситуація дає змогу охоронцю проявити себе. Зокрема, в охоронців оцінюється рівень сформованості таких якостей як психологічна сумісність з особою, яку охороняють, наявність шкідливих звичок, вміння швидко приймати рішення в складних і екстремальних ситуаціях, самодисциплінованість, коректність у взаємостосунках з іншими людьми, а також здатність зберігати працездатність при будь-якому режимі і в різний час доби. Для оцінки працездатності можна використовуватися спеціальні тестові методики, орієнтовані на вивчення психофізіологічних характеристик. Після зарахування охоронця на роботу увага до особистості співробітника охорони не зменшується, а передбачається, що ще

протягом року він знаходиться в полі зору керівництва. Такий контроль визначається тим, що людині властиво в процесі адаптації до ситуації зменшувати свою виконавчу надійність. Охоронна діяльність зовні досить проста і не вимагає високого інтелектуального навантаження. Новий співробітник досить швидко засвоює головні алгоритми і за відсутності екстремальних умов поступово втрачає уважність. Практика свідчить про те, що навички та вміння, які тривалий час не використовуються, поступово руйнуються або втрачаються, внаслідок чого знижується надійність охоронця. Подальший супровід співробітників охорони включає в себе надання допомоги молодим співробітникам в адаптації до нового місця роботи, ротацію, перевірку надійності виконання функціональних обов'язків, атестацію, звільнення.

Таким чином, оцінювати психологічну надійність охоронця можна за наступним алгоритмом дій.

1. Психологічний аналіз діяльності, побудова профілю професійно значущих психологічних характеристик, які повинні мати ідеальний охоронець.
2. Виявлення найбільш чутливих місць, типових помилок, які здійснюють охоронці, оцінка вірогідності виникнення складних та екстремальних ситуацій.
3. Виявлення груп помилок, які ведуть до невинних наслідків і можуть бути виправлені або передбачені, якщо охоронець їх усвідомить та ідентифікує.
4. Психодіагностика та оцінка рівня розвитку професійних знань, умінь та навичок співробітників, його мотивації до діяльності, ступінь розвитку професійнозначущих психологічних та психофізіологічних характеристик.
5. Експериментальна перевірка індивідуальних способів розв'язання функціональних задач конкретним охоронцем у звичайних умовах та форма його реагування на стресогенні чинники.
6. Перевірка відповідності одержаних результатів вивчення реального охоронця ідеальній моделі.

Питання для самоконтролю

1. За Національним класифікатором України ДК 003: 2010 «Класифікатор професій» охарактеризуйте кваліфікаційні вимоги до професії «Охоронник».
2. Розкрийте сутність основних напрямів професійно-психологічної підготовки охоронця.
3. Окресліть правовий статус, гарантії діяльності та відповідальність працівника охорони.
4. Перелічіть способи попередження правопорушень працівником охорони.
5. Які існують методики для оцінки психологічної надійності охоронця ?

Практичні завдання:

1. Проведіть аналіз нормативно-правових актів, які регулюють перелік кваліфікаційних вимог до фахівців, що відносяться до персоналу охорони.

Сформуйте перелік кваліфікаційних вимог для підтвердження відповідності кваліфікаційним критеріям для охоронця 4 розряду.

2. Особам, які завершили курс професійно-технічного навчання за програмами курсової чи індивідуальної підготовки, підвищення кваліфікації за професіями "Охоронник", "Охоронець" і успішно пройшли кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво встановленого зразка про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації. Оскільки вищезазначені професії включені до Національного класифікатора України ДК 003:2005 "Класифікатор професій", то відповідно до пункту 4 Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 N 1019, діяльність, пов'язана з підготовкою та підвищенням кваліфікації за професіями "Охоронник" та "Охоронець" підлягає ліцензуванню. Порядок організації професійної підготовки та підвищення кваліфікації за професіями "Охоронник", "Охоронець", перелік обов'язкових навчально-облікових документів, а також порядок контролю знань, умінь, навичок випускників, оформлення та видачі документів про освіту визначається відповідно до Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30.05.2006 № 419, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.06.2006 за № 711/12585. Сформуйте перелік навчальних закладаів, в яких ліцензовано професію 5169 Охоронник, 5169 Охоронець, 262 «Правоохоронна діяльність». Відповідь підготуйте у вигляді таблиці:

Код за ДК	Назва навчального закладу та повна назва професії	Види професійної підготовки	Ліцензований обсяг
-----------	---	-----------------------------	--------------------

3. Розробити і презентувати професійний національний стандарт професії "Охоронець".

4. Для забезпечення єдиних принципів ідентифікації та обліку охоронців, збереження інформації про рівень їх кваліфікації і професійної підготовки розробити проект Єдиного реєстру охоронців. Відповідь підготуйте у вигляді презентації.

Тема 7. Організація приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні як одного з шляхів забезпечення конституційних гарантій людини та громадянина на захист своїх законних прав та інтересів

План

1. Історія виникнення приватної детективної діяльності у світі та в Україні. Принципи приватної детективної (розшукової) діяльності.

2.. Загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як альтернативного недержавного правоохоронного механізму.

Перелік ключових термінів і понять з теми: детектив, детективна діяльність, розшукова діяльність, детективні послуги, недержавний правоохоронний механізм.

1. Історія виникнення приватної детективної діяльності у світі та в Україні. Принципи та засади приватної детективної (розшукової) діяльності

У XIX ст. за кордоном офіційно починає зароджуватись приватна детективна діяльність. Більшість дослідників виникнення приватної детективної діяльності пов'язують з фігурою *Франсуа Єжена Відока*, засновника сучасного карного розшуку, культового французького слідчого, образ якого став широко популярним в художній літературі та кіно. В 1833 р., після виходу у відставку, ним було створено першу детективну контору «*Бюро розслідувань в інтересах торгівлі*». Завданням нової організації був захист підприємців від різного роду комерційних злочинів. Кожен зацікавлений міг підписатися на послуги бюро і сплатити внесок – 20 франків на рік. Поступово попит на послуги приватного детектива став безпрецедентним і вже через рік число абонементів досягло 4 тис. Відділення бюро виникли в провінції і за кордоном, а доходи Відока в той час обчислювалися мільйонами. Окрім власне комерційних злочинів, бюро займалося також розшуком злочинців та фактами подружньої зради. Успіх діяльності «Бюро розслідувань в інтересах торгівлі» сприяв швидкому поширенню приватної детективної діяльності у країнах Західної Європи та, особливо, у Сполучених Штатах Америки.

Приватні детективи у США з'явилися за умов ще остаточно неформованої системи поліцейських органів: не було поліцейських служб штатів та федеральної поліції. Перші американські професійні поліцейські органи було утворено в 1844 році у штаті Нью-Йорк. А перше детективне агентство було відкрито в Чікаго в 1850 р. Таким чином, розвиток приватної детективної діяльності і правоохоронних органів у США відбувався практично паралельно. Засновником американської детективної діяльності був *Аллан Нат Пінкертон*. «Національне детективне агентство Пінкертона» («Pinkerton National Detective Agency») нині є одним з найбільших в світі – воно має 48 філіалів в містах США і Канади.

Перші детективні (розшукові) бюро почали створюватися в Україні ще в 90-х рр., їх діяльність не набула поширення через відсутність необхідної законодавчої бази. Детективні агентства, які на теперішній час діють в Україні, реєструються як юридичні фірми і надають інформаційні послуги, відповідно до законодавства України про інформацію, що неповністю охоплює зміст детективної діяльності.

Принципи приватної детективної (розшукової) діяльності

Приватна детективна (розшукова) діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, збереження професійної таємниці, конфіденційності, взаємодії із правоохоронними органами, органами державної

влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності надають на платній договірній основі детективні послуги клієнтам з метою захисту їхніх законних прав та інтересів.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності здійснюють детективну діяльність на всій території України та за її межами, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або законодавством іноземної держави.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності можуть здійснювати детективну діяльність індивідуально або через приватні детективні підприємства (агентства) (ст. 3 проекту «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 р.).

2. Загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як альтернативного недержавного правоохоронного механізму

Із приводу визначення поняття приватної детективної діяльності доцільно звернутися до відповідних законопроектів, що вносилися на розгляд до Верховної Ради України. Так у проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 05.04.2000р., поняття детективної діяльності вживалося у двох значеннях:

1) підприємницька діяльність що спрямована на надання на договірній основі фізичним та юридичним особам послуг, передбачених цим Законом, з метою захисту їх прав та законних інтересів. Зазначені послуги надаються приватними детективами, об'єднаннями приватних детективів (бюро, агентствами, фірмами тощо), що мають спеціальний дозвіл (ліцензію) органів Міністерства юстиції України;

2) детективна діяльність персоналу служб безпеки банків, фірм, компаній та інших суб'єктів господарювання незалежно від форм власності, яка здійснюється персоналом служб безпеки на основі трудових відносин з відповідними суб'єктами господарювання

У проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 07.04.2004р., детективна діяльність визначалась як:

а) підприємницька діяльність, спрямована на надання приватними детективами, детективними агентствами, на договірній основі замовникам (фізичним та юридичним особам) професійних послуг, які передбачені цим Законом і складають систему розшукових заходів з метою забезпечення захисту приватних прав та інтересів замовників;

б) детективна діяльність персоналу служб безпеки суб'єктів господарювання

У проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 01.07.2004 р.: «Детективна діяльність - дозволена органами внутрішніх справ діяльність детективів чи детективних організацій з надання фізичним і

юридичним особам, на договірній основі, послуг щодо захисту їхніх законних прав та інтересів.

У проекті Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 25.02.2008 р., визначено, що приватна детективна діяльність – це передбачена Законом підприємницька діяльність фізичних та юридичних осіб, що являє собою систему гласних пошукових заходів, спрямованих на надання приватними детективами, детективними агентствами на договірній основі замовникам (фізичним та юридичним особам) професійних послуг з метою забезпечення та захисту їх законних прав та інтересів

У проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 13.12.2012р. приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами внутрішніх справ діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств, їх об'єднань та філій, з надання замовникам (фізичним і юридичним особам) на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів.

В проекті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 р. який було прийнято ВРУ 13.04.2017 р., ветовано Президентом України) *приватна детективна (розшукова) діяльність* – дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

Найбільш оптимальним із наведених визначень містить проект Закону України «Про приватну детективну діяльність» від 25.02.2008 р., в якому звернуто увагу не лише на те, що це є надання детективних послуг суб'єктами детективної діяльності, але й на те, що детективна діяльність являє собою систему переважно гласних пошукових заходів. Такий підхід проводить правильні паралелі і узгоджується із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте організаційно-правові проблеми діяльності приватних детективів.

2. Окресліть специфіку послуги приватних детектив вазі збирання та пошуку інформації по фізичних осіб та майно, проведення приватних розслідувань.

3. Назвіть принципи приватної детективної діяльності та коротко охарактеризуйте їх зміст.

4. Окресліть генезу наукових позцій щодо щодо розуміння сутності приватної детективної діяльності та природи злочинності.

5. Надайте загальну характеристику предмета детективної діяльності.

Практичні завдання:

1. Вивчіть та розкрийте зміст поняття «приватна детективна діяльність», що запропоновані у вітчизняних законопроектах (відповідь підготуйте у вигляді порівняльної таблиці). На підставі критичного аналізу оберіть оптимальний термін.

2. З'ясуйте співвідношення приватної детективної (розшукової) діяльності з оперативно-розшуковою діяльністю правоохоронних органів. Відповідь підготуйте у вигляді схеми.

3. Проаналізуйте вітчизняні законопроекти, в яких пропонуються загальні правові засади організації приватної детективної діяльності в Україні як альтернативного недержавного правоохоронного механізму. Підготуйте таблицю-співставлення їх спільних та відмінних пропозицій. На підставі критичного аналізу запропонованих норм оберіть оптимальний законопроект.

4. З'ясуйте у чому полягають завдання та функції приватної детективної (розшукової) діяльності. Відповідь підготуйте у вигляді схеми.

5. Підготуйте таблицю співставлення відмінних рис принципів приватної детективної (розшукової) діяльності та оперативно-розшукової діяльності.

Тема 8. Правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності

План

1. Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності. Кваліфікаційні вимоги до приватних детективів.
2. Об'єднання приватних детективів.
3. Права та обов'язки суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності.

Перелік ключових термінів і понять з теми: приватний детектив, приватна детективна (розшукова діяльність), детективна прслуга, самоврядування приватного детектива, клієнт, договір про надання приватних детективних (розшукових) послуг.

1. Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності

У відповідності до проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 28.12.2015 р. суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності визнаються:

- 1) *приватні детективи* – громадяни України, які отримали в установленому законодавством порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю;

2) *приватні детективні підприємства (агентства)* - самостійні суб'єкти господарювання, що пройшли державну реєстрацію у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб, учасниками яких є один або більше приватних детективів.

На суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності не розповсюджується дія законів, що регулюють правовий статус працівників правоохоронних органів.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно - розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів, передбачених статтею 5 Закону України «Про оперативно - розшукову діяльність».

Приватним детективом може бути громадянин України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, пройшов спеціальну підготовку з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності чи має стаж роботи в оперативних підрозділах або органах досудового розслідування не менше трьох років та отримав у встановленому порядку свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.

Приватний детектив не може займати будь-яку посаду в органах державної влади, місцевого самоврядування, правоохоронних чи судових органах влади.

Не може бути приватним детективом особа яка:

- 1) має непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення злочину;
- 2) визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;
- 3) звільнена з посади судді, прокурора, нотаріуса, як працівник правоохоронного органу, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення.

Приватний детектив має право:

- 1) займатися детективною (розшуковою) діяльністю індивідуально як самозайнята особа або суб'єкт підприємницької діяльності;
- 2) надавати приватні детективні (розшукові) послуги індивідуально або в об'єднанні із іншими приватними детективами шляхом заснування приватного детективного підприємства (агентства);
- 3) мати помічників із числа осіб, які мають вищу чи базову юридичну освіту, та уклали трудовий контракт із приватним детективом;
- 4) відкривати рахунки в банках, мати особисті бланки та печатку, штампи із зазначенням свого прізвища, імені та по батькові, номера і дати видачі свідоцтва про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.

Приватному детективу заборонено:

- 1) обіймати посади, зазначені у пункті 1 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- 2) займатися адвокатською, нотаріальною чи судово - експертною діяльністю;

3) бути працівником Збройних Сил України.

Несумісною з діяльністю приватного детектива є військова або альтернативна (невійськова) служба. У разі виникнення обставин несумісності, приватний детектив зобов'язаний у триденний строк з дня виникнення таких обставин подати до територіального органу Національної поліції, що видав свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю заяву про зупинення такої діяльності, а також посвідчення приватного детектива та свідоцтво.

2. Об'єднання приватних детективів

З метою підвищення ефективності приватної детективної (розшукової) діяльності можуть створюватися приватні детективні підприємства (агентства), для яких приватна детективна (розшукова) діяльність є основним видом діяльності.

Приватне детективне підприємство (агентство) є юридичною особою, створеною за участі одного або більше приватних детективів у відповідності до вимог законодавства України, що здійснює діяльність на підставі статуту.

Право на використання у назві юридичної особи слів «детективне підприємство», «детективне агентство» та «детектив» належить виключно приватним детективним підприємствам (агентствам), що зареєстровані і здійснюють свою діяльність відповідно до Закону.

Державна реєстрація приватних детективних підприємств (агентств) проводиться з особливостями, визначеними Законом.

Приватні детективні підприємства (агентства) мають право відкривати рахунки в банках, мати бланки, печатки, штампи із зазначенням свого найменування.

Стороною договору про надання детективних (розшукових) послуг є приватне детективне підприємство (агентство).

Приватні детективні підприємства (агентства) на договірних засадах можуть залучати до виконання укладених ними договорів про надання приватних детективних (розшукових) послуг приватних детективів, які не є його учасниками. Приватні детективні підприємства (агентства) та їх об'єднання зобов'язані забезпечити дотримання професійних прав приватних детективів та гарантії приватної детективної (розшукової) діяльності.

Засновниками та учасниками приватного детективного підприємства (агентства) можуть бути виключно приватні детективи. У разі, якщо засновник (учасник) приватного детективного агентства був позбавлений права займатись приватною детективною (розшуковою) діяльністю він втрачає право бути засновником (учасником) приватного детективного підприємства в порядку визначеними законами України.

Про створення, реорганізацію або ліквідацію приватного детективного підприємства (агентства) приватний детектив, який створив приватне

детективне підприємство (агентство) протягом трьох днів з дня внесення відповідних відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців письмово повідомляє відповідний територіальний орган Національної поліції України.

3. Права та обов'язки суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності

Приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства) під час здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності мають право вчиняти будь-які дії, які не порушують гарантованих законом прав інших осіб та не заборонені законом, необхідні для належного виконання договору про надання приватних детективних послуг, зокрема відшукувати, отримувати та накопичувати потрібну інформацію всіма не забороненими законом методами, в тому числі:

1) звертатися із запитом до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);

2) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для приватної детективної (розшукової) діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;

3) проводити зовнішній огляд споруд, приміщень, інших об'єктів, доступ до яких не обмежений, а за згодою власника проводити їх внутрішній огляд;

4) проводити зовнішній огляд закритих для вільного доступу споруд, приміщень, інших об'єктів за згодою їх власників або законних користувачів, а за згодою власника проводити їх внутрішній огляд;

5) виключно за письмовою згодою власників відвідувати їхні жилі й інші приміщення та проводити їх огляд з метою здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності інформації;

6) проводити огляд або вивчення матеріалів, предметів, документів за згодою їх власників, законних користувачів або представників власників;

7) отримувати на договірній основі письмові висновки та усні консультації фахівців та експертів з питань, що потребують спеціальних знань;

8) здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, в громадських місцях та на транспорті;

9) здійснювати кіно - і фотозйомку, відео - та аудіо запис, а також застосовувати інші технічні засоби, які не спричиняють шкоду життю та здоров'ю громадян, навколишньому середовищу, у службових та інших приміщеннях, за письмовою згодою власників цих приміщень;

10) використовувати спеціальні засоби у відповідності до цього Закону та іншого законодавства України.

11) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами.

Під час здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності не допускається порушення законних прав і свобод фізичних або юридичних осіб.

Органи державної влади, місцевого самоврядування зобов'язані надавати відповіді на запити суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності протягом п'яти робочих днів з дня отримання запиту.

Приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства) при здійсненні своєї професійної діяльності зобов'язані:

1) у разі отримання інформації або виявлення обставин злочину (кримінального правопорушення) – невідкладно повідомити уповноважені правоохоронні органи про вказані обставини та, за потреби, надати їм допомогу у здійсненні дій, передбачених чинним кримінальним процесуальним законодавством України;

2) відмовитися від укладення договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг у випадку, якщо при наданні вказаних послуг суб'єктом приватної детективної (розшукової) діяльності може бути порушено законодавство або права третіх осіб, а також якщо його укладення призведе до конфлікту інтересів приватного детектива;

3) дотримуватися вимог законодавства у сфері протидії та запобігання корупції та хабарництву, інших законів України.

Приватним детективам при здійсненні приватної детективної (розшукової) діяльності забороняється:

1) приховувати від правоохоронних органів факти скоєних злочинів (кримінальних правопорушень) чи злочинів, які готуються, що стали відомими в процесі здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності;

2) видавати себе за суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, співробітників правоохоронних органів, представників інших державних органів;

3) збирати відомості, що пов'язані з особистим життям, з політичними та релігійними переконанням окремих осіб (без надання на це письмової згоди такої особи);

4) передавати своє свідчення або посвідчення для використання іншим особам.

Результати приватної детективної (розшукової) діяльності, що становлять державну чи іншу таємницю, яка охороняється законом, не підлягають передачі і розголошенню, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що мають ознаки злочину.

Порушення суб'єктом приватної детективної (розшукової) діяльності встановлених Конституцією України прав і свобод людини і громадянина тягне за собою відповідальність, що передбачена законами України.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття детективні агенства.
2. Перерахуйте основні професійні права приватних детективів.

3. Окресліть основні обов'язки суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності.
4. Охарактеризуйте структуру договору на надання послуг приватним детективом.
5. Назвіть випадки, в яких приватні детективи зобов'язані порушити професійну таємницю.

Практичні завдання:

1. Розробіть статут приватного детективного агентства.
2. На основі аналізу діючого законодавства встановіть істотні умови договору про надання детективних послуг. Розробіть договір про надання детективних послуг.
3. Встановіть нормативно-правову базу на підставі якої приватними детективами може проводитись розшукова діяльність.

Тема 9. Набуття права на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Діяльність приватних детективів, об'єднань приватних детективів.

План

1. Процедура отримання свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Відмова у видачі свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.
2. Види детективних послуг, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності.
3. Співробітництво та взаємодія суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами.
4. Професійна таємниця результатів приватної детективної (розшукової) діяльності.

Перелік ключових термінів і понять з теми: приватний детектив, приватна детективна (розшукова діяльність), детективна послуга, самоврядування приватного детектива, клієнт, договір про надання приватних детективних (розшукових) послуг.

1. Процедура отримання свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Відмова у видачі свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю

Видача свідоцтв про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю здійснюється органами Національної поліції України з урахуванням вимог, передбачених цим Законом.

Положення про порядок видачі свідоцтва про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю затверджується Кабінетом Міністрів України.

Свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю видається безстроково на платній основі протягом десяти днів з дня подачі документів для отримання такого свідоцтва. Одночасно зі свідоцтвом заявнику видається посвідчення приватного детектива, зразок якого затверджується Національною поліцією України.

Свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю не видається виключно:

- 1) громадянам, яким у встановленому законом порядку заборонено займатися підприємницькою діяльністю;
- 2) громадянам, яким у порядку, встановленому законодавством України, було анульовано свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю, якщо з дня анулювання свідоцтва не минуло трьох років;
- 3) громадянам, яким пред'явлено обвинувачення в скоєнні злочину – до вирішення в установленому законом порядку питання щодо їх винності чи невинуватості;
- 4) громадянам, які притягувались до адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення;
- 5) має судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку (крім реабілітованої особи) або притягалася судом до відповідальності за вчинення злочину;
- 6) у разі невідповідності поданих документів вимогам, які визначені у ст. 5 цього Закону.

Орган Національної поліції, який видав свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю, зобов'язаний анулювати його у випадках:

- 1) засудження приватного детектива за вчинення злочину – після набрання вироком законної сили;
- 2) обмеження судом дієздатності або визнання приватного детектива недієздатним;
- 3) особистої заяви приватного детектива, смерті приватного детектива;
- 4) припинення громадянства або виїзду на постійне місце проживання за межі України;
- 5) встановлення факту використання свідоцтва або посвідчення приватного детектива іншою особою;
- 6) грубого порушення вимог цього Закону та інших актів законодавства України.

Анулювання свідоцтва є підставою для припинення індивідуальної приватної детективної (розшукової) діяльності, а також діяльності приватного детективного підприємства (агентства), якщо його єдиним засновником (учасником) є приватний детектив, якому було анульовано свідоцтво про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю. Припинення

діяльності приватного детективного підприємства (агентства) не тягне за собою припинення діяльності юридичної особи, яка може продовжувати здійснення іншої діяльності, не пов'язаної з детективною (розшуковою) діяльністю, за умови приведення статутних документів та назви у відповідність до законодавства.

Рішення про анулювання свідоцтва про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю набирає чинності через п'ять днів з дня його оприлюднення.

Оскарження рішень про відмову у видачі свідоцтва про право на заняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю та рішень про анулювання свідоцтва може бути оскаржене вищестоящому органу, який зобов'язаний розглянути скаргу протягом десяти днів з дня її отримання, або до суду.

2. Види детективних послуг, що можуть надаватися суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності

Приватна детективна (розшукова) діяльність здійснюється з метою пошуку, збирання та фіксації інформації, розшуку предметів, майна, людей та тварин, встановлення фактів та з'ясування різних обставин за замовленням клієнтів та згідно договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг.

Для досягнення цієї мети суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності надають приватні детективні послуги із застосуванням засобів та методів, що не заборонені чинним законодавством України.

Дозволяється надання наступних видів приватних детективних послуг:

1) збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському та адміністративному судочинстві, на договірній основі із сторонами судового процесу;

2) вивчення ринку, пошук і збір інформації із відкритих джерел з метою підготовки ділових переговорів клієнта, з'ясування фінансової платоспроможності, майнового стану та благонадійності потенційних ділових партнерів;

3) з'ясування біографічних та інших даних, що характеризують особу, стосовно окремих громадян (за їх письмової згоди) при укладенні ними трудових та інших договорів із замовником (клієнтом) приватних детективних (розшукових) послуг (зайняття в нього відповідної вакантної посади), виявлення їхніх ділових зв'язків, у тому числі із конкурентами клієнта в регіонах і за кордоном;

4) пошук осіб, місцезнаходження яких невідоме, з'ясування причин і обставин зникнення, можливостей і умов їх повернення, розшук осіб, які втратили родинні та дружні зв'язки;

5) розшук зниклого (втраченого або викраденого) майна, предметів та тварин;

6) пошук, збирання та фіксація відомостей в кримінальному провадженні на договірній основі з стороною кримінального провадження;

7) реалізація заходів по відтворенню втраченої (зниклої) інформації з питань законних прав та інтересів клієнтів;

8) пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовником приватних детективних (розшукових) послуг до правоохоронних органів або до суду, з метою захисту законних прав та інтересів такого замовника;

9) виявлення фактів незаконного (несанкціонованого) збирання з метою використання відомостей, що становлять комерційну таємницю замовника або її розголошення, а також фактів незаконного (несанкціонованого) збирання стосовно фізичних осіб конфіденційної інформації;

10) пошук, виявлення та фіксація фактів незаконного використання прав інтелектуальної власності, що належать клієнту, а також випадків недобросовісної конкуренції;

11) пошук боржників та осіб, які ухиляються від виконання своїх договірних обов'язків, вирішення в порядку, встановленому законодавством України, питань щодо повернення боргів та виконання договірних обов'язків;

12) забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом (комерційної, промислової, професійної таємниці) замовника приватних детективних (розшукових) послуг.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності можуть надавати інші детективні послуги, якщо вони не суперечать вимогам чинного законодавства України.

3. Співробітництво та взаємодія суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами

Приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства), які під час здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності отримали інформацію про факти скоєного злочину або про підготовку до скоєння злочину, зобов'язані невідкладно повідомити про це відповідний правоохоронний орган та передати йому матеріали, що підтверджують дану інформацію.

Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності мають право надавати правоохоронним органам допомогу щодо попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів, переслідування осіб, які їх скоїли, розшуку зниклих осіб, охорони громадського порядку та інші не заборонені законодавством України послуги, у тому числі на договірній основі. При цьому взаємодія приватного детектива з правоохоронними органами не повинна порушувати його зобов'язань за договором про надання послуг з детективної (розшукової) діяльності.

Органи державної влади та місцевого самоврядування сприяють приватним детективам, приватним детективним підприємствам (агентствам) у їхній діяльності.

Приватні детективи, приватні детективні підприємства (агентства) є незалежними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб.

4. Професійна таємниця результатів приватної детективної (розшукової) діяльності

Замовниками послуг приватного детектива, приватного детективного підприємства (агентства) можуть бути фізичні або юридичні особи України, а також іноземні громадяни або юридичні особи.

Суб'єкт приватної детективної (розшукової) діяльності може надавати своїм клієнтам послуги після укладення з ними відповідної письмової угоди (договору).

Одержані за результатами приватної детективної (розшукової) діяльності матеріальні носії інформації зберігаються в архіві суб'єкта приватної детективної (розшукової) діяльності не менше трьох років.

Суб'єкт приватної детективної (розшукової) діяльності не має права укладати договір про надання приватних детективних (розшукових) послуг у разі, якщо:

- 1) суб'єктом приватної детективної (розшукової) діяльності надавались аналогічні послуги особам, інтереси яких суперечать інтересам клієнта;
- 2) до розшукового дослідження причетна посадова особа, з якою приватний детектив (співробітник приватного детективного підприємства або їх об'єднання) перебуває у родинних стосунках;
- 3) під час надання послуг з приватної детективної (розшукової) діяльності можуть бути порушені права та охоронювані законом інтереси інших громадян.

Інформація з питань, з яких здійснювалося приватне детективне дослідження та відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини та громадянина, а також інша інформація, яка отримана суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності під час здійснення ними своїх професійних обов'язків, становлять професійну таємницю суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності.

Приватним детективам, співробітникам приватних детективних підприємств забороняється розголошувати і використовувати у своїх власних інтересах або інтересах третіх осіб відомості, що складають професійну таємницю суб'єкта приватної детективної (розшукової) діяльності.

Використання зазначеними особами безпосередньо або через інших осіб відомостей, отриманих за результатами приватної детективної (розшукової) діяльності, з метою шантажу суб'єктів детективних досліджень чи замовників таких досліджень тягне відповідальність, передбачену законами України.

Питання для самоконтролю

1. Що є змістом поняття «детективна послуга»?

2. Проаналізуйте концепцію розвитку правоохоронної системи України, визначте місце в ній недержавного сектору правоохоронної діяльності.
3. Визначте особливості правового регулювання дотримання приватними детективами професійної таємниці.
4. Охарактеризуйте процедуру отримання свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю.
5. Дослідіть в чому полягає взаємодія приватних детективів із Національною поліцією України.

Практичні завдання:

1. Дослідіть основні напрямки співробітництва та взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами. Відповідь подайте у вигляді перехресних схем тих прав, які дублюються.
2. На основі аналізу чинного законодавства встановіть чи входить до прав приватних детективів використання технічних засобів. відповідь підготуйте у вигляді презентації.
3. Розробіть та запропонуйте у вигляді алгоритму основні структурні елементи прслуги зовнішнього спостереження, прихованого контролю і стеження.
4. Розробіть зразок договору на надання детективної послуги з розшуку фізичних осіб та їх майна.
5. Встановіть нормативно-правову базу на підставі якої приватним детективом може проводитись фото та відеозйомка. З'ясуйте особливості застосування детективом технічних засобів.

Тема 10. Зарубіжний досвід здійснення приватної детективної діяльності та його адаптація в Україні

План

1. Організація та правова регламентація діяльності приватних детективів у Великобританії, Німеччині, Франції, Бельгії,.
2. Можливості приватного детектива у США.

Перелік ключових термінів і понять з теми: приватний детектив, приватна детективна (розшукова діяльність), детективна прслуга, самоврядування приватного детектива, клієнт, договір про надання приватних детективних (розшукових) послуг.

1. Організація та правова регламентація діяльності приватних детективів у Німеччині, Франції, Бельгії, Великобританії

У Сполучених Штатах Америки, Великобританії, Франції, Німеччині, Канаді, Індії, Ізраїлі, Японії, Норвегії, Іспанії, Італії, Португалії, Мексиці та багатьох інших країнах світу запровадження інститутів приватних детективів, приватних детективних підприємств (агентств) та їх об'єднань стало у свій час наслідком реагування влади на нагальні соціальні виклики, і тому на сьогодні існування та діяльність таких недержавних інституцій є у них явищем звичайним, усталеним і достатньо унормованим національним законодавством.

Найавторитетнішою міжнародною організацією у сфері розслідувань та безпеки є Всесвітня Асоціація Детективів, заснована ще в 1925 р. Вона об'єднує на сьогодні більше тисячі кращих спеціалістів приватних детективних і охоронних структур з більш ніж 60 країн світу.

У Європі професія приватних детективів визнана директивою Європейського Співтовариства 1967 р., яка гарантує свободу підприємництва в усіх країнах-членах ЄС. Жодна країна не може заборонити або обмежити права приватного підприємця, не будучи при цьому не засудженої Європейським судом.

Досвід країн, у яких приватна детективна діяльність законодавчо врегульована, доводить, що функціонування приватних детективів, детективних агентств та їх об'єднань значно підвищує відповідальність державної правоохоронної системи за своєчасне і високопрофесійне реагування на потреби громадян і суспільства, звільняє правоохоронців від необхідності виконання багатьох незначних і невластивих їм функцій, сприяє загальному оздоровленню криміногенної ситуації.

Оскільки розвиток інституту приватної детективної діяльності в Україні на теперішній час перебуває на етапі становлення та нормативно-правового забезпечення, доцільно у цьому контексті розглянути світовий досвід його функціонування в найбільш розвинутих країнах світу.

У Великобританії широке коло проблем, пов'язаних з правоохоронною діяльністю та розслідуванням злочинів, вирішуються за допомогою співробітників приватних детективних агентств (служб, бюро).

Однією з особливостей регулювання відносин у сфері приватної детективної діяльності у Великобританії є відсутність єдиного нормативно-правового акту, що вимагав би офіційної реєстрації особи, яка займається таким видом приватної діяльності.

Лише у 2001 р. був прийнятий закон, який ввів обов'язкове ліцензування приватної детективної діяльності, а, відповідно, і реєстрацію приватних детективів. Разом із прийняттям цього закону був створений спеціальний орган, який здійснює ліцензування та перевірку приватної детективної діяльності – Орган індустріальної безпеки Великобританії.

Належність чи членство в профільній асоціації, такій, наприклад, як Асоціація Британських Сищиків (АБС) гарантує, що людина володіє достатнім досвідом у цій сфері. Стати членом АБС можна при наданні рекомендацій з державних установ (поліція, кримінальний чи міжнародний розшук) і наявності юридичної освіти.

Приватний детектив у Великобританії має достатньо широкі можливості щодо використання технічних засобів при здійсненні діяльності. Для детектива, наприклад, доступна навіть криміналістична лабораторія поліції Лондона. Особи, які пройшли перевірку в державних органах на добропорядність й професійну придатність мають право доступу до центрального національного поліцейського комп'ютера, за допомогою якого, наприклад, щоденно видається до 120 тис. довідок за запитами про правопорушників, які підозрюються у крадіжках автомобілів, а також про самих власників автомашин.

Крім того, приватний детектив може легко, не порушуючи закону, отримати відомості відносно підданих країни. Наприклад, є термінали, через які на цілком законних підставах можна отримати доступ щонайменш до 100 баз даних, у тому числі й до комп'ютеризованого довідника компанії «Брітш телеком», а також до повного поіменного списку британських виборців й судових дос'є.

У Німеччині діяльність детективних агентств регулюється федеральним законом «Про приватні підприємства». Детективні агентства реєструються у Відомстві з реєстрації приватної підприємницької діяльності як установи, що займаються підприємницькою діяльністю. У зв'язку з цим, зайняття таким видом діяльності не потребує додаткового ліцензування. Детективні агентства (бюро) виконують усі закономірності і постанови, які стосуються установ подібного роду в Німеччині.

Функції детективних бюро в Німеччині загалом вписуються у традиційні межі приватної правоохоронної діяльності.

Особливістю законодавства Німеччини щодо організації приватної детективної діяльності є те, що для того щоб стати детективом особі не треба мати спеціальної чи юридичної освіти або відповідного досвіду роботи у місцевих правоохоронних органах. Проте, в країні існують центри з підготовки детективів. Наприклад, при Федеральному союзі німецьких детективів функціонує Центр з навчання детективному бізнесу. У подібних установах особи проходять підготовку (у формі прямого або дистанційного навчання) в галузі кримінології, права, економіки тощо. Така підготовка майбутніх детективів, як правило, проходить у вихідні дні та її термін становить від одного до двох років.

Принципово важливим моментом у діяльності приватних розшукових бюро є необхідність збереження ними конфіденційної інформації про клієнтів. Так, у Німеччині охороняються всі дані, що містяться в картотеках приватних розшукових служб, навіть ті, що пов'язані з доходами й боргами громадян тощо.

Взаємодія приватних детективів з державними правоохоронними органами Німеччини здійснюється у спільному плануванні і проведенні спеціальних операцій; обміні оперативною інформацією; спільному використанні оперативних сил і засобів; підготовці кадрів.

Законодавство Франції чітко відокремлює професію приватного детектива від професії юриста, діяльності нотаріуса, поліції та інших близьких за сутністю професій. Французьке законодавство, на відміну від англійського та

німецького, регламентує приватну розшукову діяльність та приватну охоронну діяльність окремо.

Діяльність приватних детективів у Франції регулює закон «Про організацію професії приватного детектива» від 19 липня 1991 р., з останніми доповненнями та змінами, що набрали чинності у 2006 р. Відповідно до цього закону приватний детектив має право здійснювати пошук безвісти зниклих осіб, викраденого або загубленого майна; збір інформації про сімейний стан, поведінку, моральні якості, платоспроможність особи; збір доказів або пошук фактичних даних, які можуть призвести до викриття особи у вчиненні злочину, припинення конфліктів між особами тощо; виявлення промислового шпигунства.

Для здійснення детективної діяльності на території Франції особі потрібно одержати спеціальний дозвіл, який надає міністр внутрішніх справ Франції. Для отримання спеціального дозволу кандидат повинен досягти 21 року, бути громадянином Франції або іншої держави, що входить до ЄС, пройти обов'язковий курс навчання у встановленому МВС Франції навчальному закладі (на сьогодні – це Паризький університет Пантеону Асса II), останні п'ять років не працював у поліції, розвідувальних, контррозвідувальних органах або військових формуваннях; не має судимості за вчинення кримінального злочину; не повинен мати адміністративних та інших дисциплінарних покарань або перебувати під слідством.

Спеціальний дозвіл видається особі на термін від 5 до 10 років. Оформлюється такий дозвіл протягом шести місяців. Приватний детектив у Франції не має права володіти зброєю.

2. Можливості приватного детектива у США

Цікавим для України є досвід Сполучених Штатів Америки, де детективна діяльність набула найрозвинутіших форм.

У США немає єдиного федерального закону про приватну детективну діяльність, тому нормативно-правове регулювання такої діяльності здійснюється у кожному штаті окремо. Закони, які безпосередньо пов'язані з приватним розшуком, діють у 35 штатах.

У переважній більшості штатів (40 з 50), для здійснення детективних функцій необхідна спеціальна ліцензія, яка видається владою цього штату та, за умов наявності такої ліцензії, детектив має право займатися охоронно-пошуковою діяльністю (залежно від класу ліцензії) лише на території того штату, де він отримав ліцензію, тому великі детективні агентства реєструються одночасно в декількох штатах США. Ліцензії на приватну детективну діяльність, як правило, видаються на два роки. Після цього потрібно проходити переатестацію.

У США існує три класи ліцензій, які видаються приватним детективам:

– ліцензія класу «А», яка передбачає основною сферою діяльності приватного детектива лише збір інформації. Детектив, який отримав таку ліцензію, не має прав займатися охоронною діяльністю.

– ліцензія класу «В», яка передбачає основною сферою діяльності приватного детектива здійснення охоронної функції. Детектив, який отримав таку ліцензію, не має прав займатися збором і накопиченням інформації про особу.

– ліцензія класу «С» – комбінована ліцензія, яка надає її власнику право займатися як розшуковою роботою (ліцензія класу «А»), так і виконувати охоронні функції (ліцензія класу «В»).

Перед отриманням відповідної ліцензії, кандидат у детективи повинен здати письмовий іспит та внести відповідний вступний внесок.

У деяких штатах місцевим законодавством передбачені окремі додаткові вимоги, що висуваються до осіб, які мають право займатися приватною детективною діяльністю. Так, наприклад, у штаті Каліфорнія для отримання ліцензії кандидату необхідно мати досвід практичної роботи в галузі розслідувань не менш ніж 6 тис. годин (тобто, 750 робочих днів), але, за наявності юридичної освіти достатньо мати й 2 тис. годин відповідної роботи. Крім того у цьому штаті замість одного потрібно здати два іспити зі знання законодавства США та англійської мови.

У США виділяють три основних види приватних правоохоронних організацій: розшукові бюро; охоронні агентства, служби безпеки в різних промислових і комерційних структурах. Діяльність приватних детективів чітко відмежовується від діяльності державних правоохоронних органів. За такої умови розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, таких як вбивства, зґвалтування, підпали, кримінальні вибухи, розбійні напади тощо, належить виключно до компетенції державної поліції.

У процесі розслідування приватний детектив у США не може спиратися на криміналістичні обліки поліції, не має права отримувати інформацію від поліції і не зобов'язаний передавати їй власні відомості, за винятком прямих доказів про вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів; у разі виявлення альянсу (приватний детектив – поліцейський) судді й присяжні, як правило, вкрай негативно відносяться до подібних методів добування інформації, і у підсумку судовий розгляд може бути програний. Діяльність приватних детективних агентств у США має транснаціональний характер і виходить за межі країни.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте специфіку нормативно-правового регулювання приватної детективної діяльності в країнах ЄС ?
2. У чому полягає суть нормативної регламентації приватної детективної діяльності в США ?
3. Назвіть нормативно-правові акти, що регламентують приватну детективну діяльність в зарубіжних країнах.

Практичні завдання:

Користуючись проектом Закону України «Про приватну (розшукову) детективну діяльність» та Законом РФ «Про охоронно-детективну діяльність» заповніть порівняльну таблицю

Закон України Про приватну (розшукову) детективну діяльність»	Закон РФ «Про охоронно-детективну діяльність»
Завдання	Основні функції
Основні повноваження	Основні повноваження

2. Розробіть покрокову схему дослідження психологічних якостей особистості суб'єкта приватної детективної діяльності.

3. Вивічіть у спеціальній юридично-психологічній літературі різні підходи до розуміння таких спеціальних методів психології приватної детективної діяльності як діагностичні та метод психологічного впливу. Відповідь надайте у вигляді таблиці, що розкриває суть цих методів.

ГЛОСАРІЙ

Акетування - різновид методу опитування, який використовується для отримання відомостей про думку та настрої осіб, рівень розуміння ними визначених проблем, уподобання, антипатії тощо.

Аналіз документів - метод дослідження, що ґрунтується на вивченні предметів, призначених для передання або зберігання інформації (аналіз матеріалів кримінальних проваджень, оперативно-розшукових справ тощо).

Аналіз оперативної обстановки - визначення рівня ефективності використання негласних сил, засобів та методів, які застосовувались суб'єктом на території та об'єктах обслуговування.

Анатомічні ознаки – опис голови, шиї, плечей, спини і грудей, рук і ніг, обличчя в деталях (зачіски, лоба, брів, носа, очей, рота, губ, зубів, підборіддя і вушної раковини).

Анкета - формалізований документ у вигляді переліку питань (питальник), який підлягає самотійному заповненню респондентом. Розрізняють анкети за формою відповідей на питання: розгорнуті (вільний виклад), стислі (передбачаються варіанти відповідей «так», «ні», «згоден», «не згоден»), напівстислі (надається можливість відмовитися від вказаних варіантів та відповісти самотійно).

Антропометрія - метод вивчення людського тіла у точному вимірі для встановлення особливостей фізичної будови.

Арго - таємна мова замкненої соціальної групи, наприклад, «зłodіїв у законі», що включає слова, невідомі широкому загалові.

Архів - організація або її структурний підрозділ, що здійснюють прийняття для зберігання і зберігання документів з метою використання ретроспективної документальної інформації.

Архівна довідка - офіційний документ архіву, що містить відомості з архівних документів, стосовно предмету запиту із зазначенням їх адреси (каталог, справа, том, сторінка тощо).

Архівна копія - офіційний документ архіву, що відтворює текст архівного документа або зображення архівного графічного документа із зазначенням їх адреси (каталог, справа, том, сторінка тощо).

Базова інформація - інформація з відкритих джерел, яка містить загальні відомості про об'єкт зацікавлення.

Безвісна відсутність фізичної особи - встановлений у судовому порядку факт тривалої відсутності фізичної особи у місці його постійного проживання. Фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо протягом одного року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування. У разі неможливості встановити день одержання останніх відомостей про місце перебування особи початком її безвісної відсутності вважається перше число місяця, що йде за тим, у якому були одержані такі відомості, а в разі неможливості встановити цей місяць – перше січня наступного року.

Безвісно зникла особа - особи, щодо яких є інформація про їх зникнення без видимих причин і місцезнаходження яких невідоме.

Безпека - стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави в різних сферах життєдіяльності, а також довкілля від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Блокування - оточення відповідної ділянки місцевості (об'єкту) з метою обмеження можливості переміщення особи, що вчинила злочин, та запобігання виходу цієї особи з неї.

Вивідування - отримання інформації від людини таким чином, що вона і не здогадується, що повідомляє щось важливе.

Види інформаційної діяльності - створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації.

Витік секретної інформації - результат діяння особи (дії або бездіяльності), внаслідок якого інформація стала відомою чи доступною особам, які не мають права доступу до неї.

Відкриті джерела - несекретні джерела інформації, які включають газети, журнали, спеціалізовані видання та Інтернет.

Внутрішньооб'єктовий режим - порядок, установлений у межах об'єктів охорони, що забезпечується сукупністю заходів і правил внутрішнього розпорядку, обов'язкових для виконання особами, які на них перебувають.

Втручання у приватне спілкування - доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним.

Грим - зміна обличчя за допомогою спеціальних барвників, пластичних та волосяних накладок, париків тощо.

Довідка - документ, що містить опис (стислий або розгорнутий) і підтвердження тих чи інших даних.

Договір про надання приватних детективних (розшукових) послуг – це домовленість, за якою одна сторона (приватний детектив, приватне детективне підприємство (агентство) зобов'язується здійснити надання приватних детективних (розшукових) послуг другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені цим Законом та договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання послуг та фактичні витрати, необхідні для виконання договору.

Документ - матеріальний носій, що містить зафіксовану за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі.

Достовірна інформація - інформація, яка, зважаючи на джерело отримання та її природу, є правдоподібною та такою, що дозволяє вважати факт, що висвітлюється, реально існуючим.

Житло - особистий будинок з усіма приміщеннями, які призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, а також ті приміщення, які, хоча й не призначені для постійного чи тимчасового проживання в них, але є складовою будинку; будь-яке житлове приміщення, незалежно від форми власності, яке належить до житлового фонду і використовується для постійного

або тимчасового проживання (будинок, квартира в будинку будь-якої форми власності, окрема кімната в квартирі тощо); будь-яке інше приміщення або забудова, які не належать до житлового фонду, але пристосовані для тимчасового проживання (дача, садовий будинок тощо).

Журнал - документ, що укладається за певною формою, і містить систематичні записи відомостей, подій, рішень тощо.

Загроза - сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку життєво важливим інтересам людини, суспільства, держави, навколишнього середовища.

Загрози для секретної інформації - сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку витоку, можливості блокування чи порушення цілісності секретної інформації.

Запит - різновид документу, який офіційно надсилається на адресу юридичної або фізичної особи з метою отримання відомостей стосовно підтвердження або спростування певного факту, встановлення обставин подій тощо. Запит є одним з видів наведення довідок в приватній детективній діяльності.

Заручник - фізична особа, яка захоплена і (або) утримується з метою спонукання державного органу, підприємства, установи чи організації або

Захист інформації - сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї.

Клієнт - фізична або юридична особа, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність.

Ліцензія (від лат. licentia - свобода, право) - дозвіл, що видається компетентним державним органом на здійснення якої-небудь діяльності (наприклад, нотаріальної, приватної охоронної і детективної).

Об'єкт охорони - фізична особа та/або майно.

окремих осіб здійснити якусь дію або утриматися від здійснення якоїсь дії як умови звільнення особи, що захоплена і (або) утримується.

Охорона майна - діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення недоторканності, цілісності визначених власником і належних йому будівель, споруд, територій, акваторій, транспортних засобів, валютних цінностей, цінних паперів та іншого рухомого і нерухомого майна, з метою запобігання та/або недопущення чи припинення протиправних дій щодо нього, для збереження його фізичного стану, припинення несанкціонованого власником доступу до нього та забезпечення здійснення власником цього майна всіх належних йому повноважень стосовно нього.

Охорона фізичної особи - діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення особистої безпеки, життя та здоров'я індивідуально визначеної фізичної особи (групи осіб) шляхом запобігання або недопущення негативного безпосереднього впливу факторів (діяльності або бездіяльності) протиправного характеру.

Охоронна діяльність - надання послуг з охорони власності та громадян.

Персонал охорони - працівники, які безпосередньо виконують функції з охорони майна або фізичних осіб відповідно до свого кваліфікаційного рівня.

Приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

Приватний детектив - фізична особа, яка здійснює приватну детективну (розшукову) діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом.

Приватні детективні підприємства (агентства) - самостійні суб'єкти господарювання, що пройшли державну реєстрацію у порядку, встановленому законом для державної реєстрації юридичних осіб, учасниками яких є один або більше приватних детективів.

Пропускний режим - установлений у межах об'єктів охорони порядок, який забезпечується комплексом організаційно-правових та інженерно-технічних заходів, що здійснюються з метою виключення можливості безконтрольного переміщення осіб, транспортних засобів і майна на об'єкти та з об'єктів охорони.

Пункт централізованого спостереження - центр з працюючим персоналом, який спостерігає за станом систем передавання тривожних сповіщень.

Самоврядування приватного детектива - гарантоване державою право приватного детектива самостійно вирішувати питання організації приватної детективної (розшукової) діяльності в порядку, встановленому цим Законом.

Статус (від лат.statuo - постановляю, вирішую) - правове положення громадянина, посадової особи або юридичної особи, визначуване сукупністю прав і обов'язків, а також пільг і обмежень.

Суб'єкт охоронної діяльності - суб'єкт господарювання будь-якої форми власності, створений та зареєстрований на території України, що здійснює охоронну діяльність на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії.

Технічні засоби охорони - технічні засоби, що використовуються під час здійснення охоронної діяльності: системи, прилади та обладнання для виявлення, оповіщення і попередження про наявність небезпеки для життя людей та/або майна.

Транспорт реагування - транспортний засіб, що знаходиться у власності суб'єкта охоронної діяльності, призначений для забезпечення негайного реагування персоналу охорони на протиправні дії щодо об'єкта охорони або на події та обставини, що завдають (можуть завдати) майнової шкоди або створюють можливу загрозу особистій безпеці громадян чи персоналу охорони на об'єктах охорони.

Фахівець з організації заходів охорони - керівник суб'єкта охоронної діяльності або його заступник, начальник філії, іншого відокремленого структурного підрозділу або його заступник, до посадових обов'язків якого

належать організація та проведення заходів охорони, контроль за виконанням персоналом охорони покладених на нього обов'язків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року) // Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій. – Амстердам – Київ, 1996. – С. 12-17.
2. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_036
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С.18-24.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Кримінальний кодекс України від 21 квітня 2001 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С. 36-62.
8. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
9. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 // Зібрання Постанов уряду України. – 1994. – № 2. – Ст. 25.
10. Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності: наказ МВС України від 15.04.2013 р. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 94. – Ст.3221.
11. Про затвердження переліку спеціальних засобів, придбання, зберігання та використання яких здійснюється суб'єктами охоронної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2013 // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 30.
12. Про затвердження Порядку визначення переліку окремих особливо важливих об'єктів права державної власності, охорона яких здійснюється виключно державними підприємствами та організаціями: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 47. – Ст.1693.
13. Про затвердження Порядку обладнання транспорту реагування суб'єкта охоронної діяльності засобами радіотехнічного зв'язку, кольорографічними

схемами (написами), світловими та звуковими сигналами: Наказ МВС України від 18.04.2013 // Офіційний вісник України.2013. – № 40. –Ст.1437.

14. Про затвердження Умов охорони небезпечних і цінних вантажів під час їх перевезення автомобільним транспортом та переліку таких вантажів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.2013 // Офіційний вісник України. –2013. –№ 9. – Ст.337.

15. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. –1992. –№ 48. –Ст. 650.

16. Про національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015р. №2822 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

17. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст.303.

18. Про охоронну діяльність: Закон України від 22.03.2012 р. № 4616-VI [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>

19. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

20. Проект Закону про приватну детективну (розшукову) діяльність No3726 від 28.12.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1.

Основна:

1. Абрамов, В.С. Профессиональная подготовка охраны / В.С. Абрамов.- М., 1999. - 342 с.

2. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Детективна діяльність: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2002. – 296с.

3. Бібліографія (детективна діяльність та профілактика злочинів): Довідник. – Київ: Атіка, 2008. – 296с.

4. Бузало М.П., Денисов С.Ф., Кириченко О.В. Детективна діяльність: Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.

5. Детективна діяльність. Загальна та Особлива частини: За редакцією Голіни В.В. Підручник. –2-ге видання, перероблене і доповнене. – Харків: Право, 2009. – 288с.

6. Детективна діяльність: Загальна та Особлива частини / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, О.Г. Кальман, О.В. Лисодед; За ред. І.М. Даньшина. – Харків: Право, 2003. – 352 с.

7. Детективна діяльність: Навч. посіб. / О.М.Джужа, В.В.Василевич, Ю.Ф.Іванов та ін. /За заг. ред. О.М.Джужа. – К.: Прецедент, 2004. – 207 с.

8. Детективна діяльність: Навч.-метод. посіб. / С.І.Нежурбіда, А.В.Шевчук, Г.П.Жаровська та ін. – Чернівці: Рута, 2004. – 79с.

9. Детективна діяльність: Навчально-методичний посібник. За заг. ред. Джужи О. – Київ: Атіка, 2003. – 400 с.
10. Детективна діяльність: Навчально-методичний посібник. За заг. ред. Джужи О.М. – Київ: Атіка, 2015. – 316 с.
11. Закалюк А.П. Курс сучасної української детективної діяльності: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 1. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки.– К.: Ін Юре, 2007. – 424 с.
12. Закалюк А.П. Курс сучасної української детективної діяльності: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 2. Кримінологічна характеристика та запобігання вчинення окремих видів злочинів. – К.: Ін Юре, 2007. – 705 с.
13. Закалюк А.П. Курс сучасної української детективної діяльності: теорія і практика. У 3-х кн. Кн. 3. Практична детективна діяльність. – К.: Ін Юре, 2008. – 317 с.
14. Зелінский А.Ф. Детективна діяльність: Курс лекцій. – Харьков. – 1996. – 175 с.
15. Іванов Ю. Ф. Детективна діяльність : Навчальний посібник. Видання 2-ге, доповнене та перероблене. – Київ: Вид-во Паливода А.В., 2008. – 292 с.
16. Крысин, А.В. Частные сыскные и охранные агентства за рубежом: практика создания, функционирования и подбора кадров / А.В. Крысин. - М., 1992. - 268 с.
17. Курило В.І., Михайлов О.Є., Яра О.С. Детективна діяльність. Загальна частина. Курс лекцій: Навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2006. – 192с.
18. Курс детективної діяльності: Особлива Джужа О.М., Моїсеєв Є.М., Василевич В.В. Детективна діяльність - Альбом схем (Загальна і Особлива частини): Навч. пос. – К.: НАВСУ, 2000. – 234с.
19. Федоткин, С. Н. Основы частной охранной деятельности / С.Н. Федоткин. - М., 2001. - 342 с.

Додаткова:

1. Мотуз М. Тенденції розвитку приватної детективної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://law.knu.ua/images/abook_file/conf2011_kpp_motuz.pdf
2. Соломяна А.В. Детективна діяльність: особливості запобіжного впливу на злочинність / А.В. Соломяна // Новітні кримінально-павові дослідження. – 2016. – С. 120-123.
3. Черков В. О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу / В.О. Черков, П. О. Попов // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. - 2010. - Вип. 2. - С. 248-259. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2010_2_35
4. Частный детектив Франции, Германии, Англии и США - кто он? [Електронний ресурс] // Детективное агентство : [сайт]. - Режим доступу: <http://detektives.ru/stati/chastnyiy-detektiv-frantsii-germanii-anglii-i-ssha.html>.

5. Курило В. І. Організаційно-правові засади надання охоронних послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец.: 12.00.07 / В. І. Курило. – Ірпінь, 2002. – С. 17.
6. Єлісеєва М.В. Актуальні питання щодо порядку ліцензування суб'єктів здійснення приватної охоронної діяльності / М.В. Єлісеєва // Право і суспільство. – 2016. - № 3 (частина 2). – С. 114-118.
7. Юрко С.С. Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : спец.: 12.00.07 / С.С. Юрко. – Одеса, 2017. – 250 с.
8. Зброезнавство: правові основи обігу вогнепальної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства. Україна. Європа. Світ: монографія / [І.І. Костюк, З.Б. Скорецький., С.І. Цветков та ін.]; за ред.проф. П.Д. Біленчука. – К.: BeeZone, 2004. –464 с.
9. Кожевніков Г.К. Приватна детективна діяльність і право громадянина на невтручання в особисте життя / Г.К. Кожевніков // Детективная деятельность в Украине: проблемы и перспективы : материалы междунар. науч.-практ. конф. (г. Харьков, 25–26 янв. 2013 г.) // Харьк. экон.-прав. ун-т. –Х. : Право, 2013. –С. 86–87.
10. Юрко С.С. Особенности частной детективной деятельности в США / С.С. Юрко // *Leges et Vita: Закон и жизнь*. –2014.–№ 7.–С.130–133.
11. Белорусов В.Б. Административно-правовой статус негосударственных субъектов правоохранительной деятельности в Российской Федерации: автореф. дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.14 / В.Б. Белорусов – М., 2005. – 31.
12. Про муніципальну варту: Проект Закону від 03.02.2016 № 974 -VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55192
13. Науково-практичний коментар Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» / [В.Я. Мацюк, С.А. Панасюк, В.А. Ніколайчук та ін.]; за ред. Мацюка В.Я. – : Видавничий дім «Професіонал», 2011. –303 с.
14. О частной детективной и охранной деятельности: Закон Республики Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lex.justice.md/document_rus.php?id=DDBA09C7:960FB451
15. Юрко С.С. Перспективы законодательной регламентации детективной деятельности в Украине / С.С. Юрко // *Право і суспільство*. – 2014. – № 5 – 2 – С. 364 – 367.
16. Гончаренко І.Б, Михайлова Ю.О. / Проблемні питання законодавчих пропозицій щодо легалізації приватної детективної діяльності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///D:/Академия/наукова%20робота/16RyvU2xITkV3-O9owMEmMgi4R_wjKLb.pdf
17. Чередниченко О.Ю. Проблемні питання правового забезпечення детективної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / Чередниченко О. Ю. // *Управління фінансово-економічною безпекою: інформаційно-аналітичне забезпечення та конкурентна розвідка = Management*

of financial and economic security: information-analytical support and competitive intelligence : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Ялта, Крим, 30 верес. - 6 жовт. 2013 р. / Харків. нац. ун-т міськ. господарства ім. О. М. Бекетова. - Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. - [2] с. - Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/38681/1/181-182.pdf>.

18. Новікова В.І. Правова регламентація діяльності служби безпеки підприємства як складова його економічної безпеки / В.І. Новікова // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2013. – № 2-1 (Ч. 1) – С. 352–357.

19. Юрко С.С. Проблеми правового регулювання охоронної діяльності в Україні / С.С. Юрко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – № 27. – С.160 – 163.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

2. Електронна бібліотека юридичної літератури "Правознавець" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua>.

3. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua>

5. Офіційний сайт Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/ru/>

6. Офіційний сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ssu.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua>.

8. Каталог корпоративної колекції перекладів нормативно-правових актів зарубіжних країн (за бібліотечно-бібліографічним класифікатором) України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog.htm>.

Навчальне видання
(українською мовою)

Пирожкова Юлія Володимирівна
Войтович Євген Михайлович

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОННО-ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Навчальний посібник

для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності
«Правоохоронна діяльність» освітньо-професійної програми «Правоохоронна
діяльність»

Рецензент *О.В. Узунова*
Відповідальний за випуск *Ю.В. Пирожкова*
Коректор *М.Г. Шиванова*